

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״ן

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״ן מרים שיינדל בת יצחק״א אפרים שמעון סינאוויץ

עין משפט
נר מצוה

עג א מיי פ"ה מהל' חו"מ הל' כג טוש"ע א"ח ס' תנא ס"א: עד ב מיי פ"ה מהל' חו"מ הל' כד סמג לאוין עת טוש"ע א"ח ס' תנא ספי' ג:

עד ג מיי שם הל' כה טוש"ע שם ספי' כג: עו ד מיי פ"א מהל' מאכלות אסורות הל' יט סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד ס' קלה ספי' ו:

עו ה ו מיי פ"ה מהל' חמץ הל' כז סמג לאוין עת טוש"ע א"ח ס' תנא ספי' כב:

עו ז מיי שם טוש"ע שם ‏טש"עח:

עכ ח מיי פ"ד מהלכות חמץ הל' ה טוש"ע א"ח ס' תנא ס"א:

פ ב שם ספי' ג:

לעזי רש"י

פיי"ף"ש, פירוש רעפיס, לגנים (עין רש"י שמות ה, ז).

פיי"ו"ר, פירוש כלי חרס שמחפין עליהם עופרת (רש"י כחצות דף קו ע"ב ד"ה מאי), כלי חרס שמחפין לחורב עופרת (תוספות שם ד"ה הי'), כלי חרס מנופה נאצר (רש"י ע"ז דף לג ע"ב ד"ה קוניה).

פיי"ז"ם, פירוש גריף (עין רש"י שם דף ג ע"א ד"ה חק וכחצות דף עט ע"ב ד"ה פיר גפריה).

פרשטרי"ש, פירוש מחלל (רש"י כחצות דף קו ע"ב ד"ה חור), נכנס בחוקה (רש"י זבחים דף עט ע"ב ד"ה שאני), נגלע בחוקה (ר"ש טהרות פ"ד סוף מ"ד), נכנס בעומק (רש"י זבחים דף נח ע"א ד"ה דקיר).

פייגרי"ש, פירוש קיהו (עין רש"י גירושין דף כו ע"ב ד"ה קיהו ומספ' הערוך ערך קה א'), חמניות.

פיי"ק, פירוש עריבות, ספלים שלשם נהן (עין ערוך ערך אגן ג').

ליקוטי רש"י

[נדפס בדף לא].

רבינו חננאל

בחלב מפני הרגל עבירה כלומר שלא יאכל הפת ההוא בבשר ואם לש כל הפת אסורה. ביוצא בו אין (שטיק) [שטיק] את התנור באליה מפני הרגל עבירה שלא יאכל הפת בחלב ואם [שט] [שט] כל הפת שתאפה באותו תנור אסורה עד שיוסק התנור ש"מ שאם הוסק מותר ועלתה בתיובת' (לרבא) [לרבא] בר אהילאי. ואקש' לרב נמי נסקינהו להני קדרות מבפנים ויבשל בהו. ומשני תנור היינו דרך תשמישו והסיקו מבפנים אבל קדרות דלאו היינו אורחיהו ואי אמרת לי' לאסוקינהו מבפנים חאיס עלייהו חאיס דלמא פקעי ולא עביד הלכך גזרי' בהו. פ"י בוכיא כגון טגן של חרס שאופין עליו עוג' אי מלייה גחלי' וארתחה שפיר דמי למיפא עליה מצה. ואסיקנא חסכינין ויורותיהן הלכתא ברותחין בכלי ראשון פ"י ביורה מלאה מים רותחין והיא על גבי כירה. וכן עץ פרור והוא התרוד שנוצר בו הקדרות רותחו'. דקיימ' לן כבולעץ כך פולטץ כשם שבליעתן ברותחין כך פליטתן ברותחין: ואסיקנא הני מאני דקוניא פ"י כלי חרס שנשתמש בהן נכרי אפי' בשאר ימות השנה אסירי לאשתמושי בהו ישראל בין אוכמי בין חיוארי וכל שכן ירוקא ולא תימא הני דאית בהו קרטופני כגון סדקין [אלא] אע"ג דשיעי כיון דמדיתו כלומר א) נשחורים משחל וכלהו אסירי להשתמש בהן כל ימות השנה וכל שכן בפסח. אבל הני מאני דקוניא דאשתמשו בהו נכרים ביין נסך שרו כדריש מרימר ואע"ג דחמץ דאורייתא ויין נסך דרבנן וכל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון חמץ בפסח תשמישו בחמין הלכך לעולם אסור אבל יין נסך תשמישו בצונן ב) ובהרתחה סגי להו. אמר רב **וביד** הלכתא משמיה דשמואל כל הכלים של חרש שנשתמשו בהן בצונן משתמש בהן בפסח חוץ מבית שאור והוא כלי חרש שמצניעין בו שאור מפני שחימוצו קשה ונבלע כח החימוץ בכלי ובית חרות דינו כגון בית שאור דאסור. אמר **רבא** אגאני דמשהו בהו חמירא אע"ג דרויחי ושלט בהו אורא כבית שאור דמי ואסירי ולא שרינן מאני דקוניא אלא החדשים וכל שכן כלי חרס אחרים דלא שרו אלא חדשים: מתני' נכרי שהלוחה אינו **ישראל על חמצו לאחר הפסח מותר בהנאה**. אוקימנא בשהרהינו אצלו להאי חמץ אצל הנכרי והוא אצל הנכרי וקבע לו זמן קודם הפסח דכיון דעבר הזמן קנייה הנכרי ונעשה כחמצו של נכרי: איתמר **בעל חוב אביי** אמר **למפרע הוא גובה** ומכר המלוה או הקדיש נכסיו של לוח והגיע הזמן ולא פרעו נתברר כי מאותה העת של מלוה היה ומה שעשה מאותה העת עשוי. ורבא אמר **מכאן ולהבא הוא גובה** ומה שהקדיש או מכר המלוה לא עשה כלום שלא היו שלו הלא תראה שאלו היה לו מעות ללוה היה מסלקו במעות ולא היה יכול לומר לו הקרקע הוא קנוי לו ונמצא כי עכשיו קנה הנכסים. אבל אם מכר הלוה הכל מוריס דאתי מלוה וטריף ואי

חשק שלמה ע"ר ר"ח א) מיצח אלו משולגי הגנה ואולי דל"ל פ"י כמו משחילין (גצלה ד' לה) ומשחל שחלי (פומא ד' עת) כל"ל. ב) נראה דמפרש דמיירי בכלים שמכניסין לקיוס והוא"ו קן מנהא דלמר רבא צע"ז דף עד ע"ב נטוח פרתחו ויותר נראה דט"ס יש כאן ונ"ל ונכסהו סגי להו וע"י היעז צצ"י וי"ד ס' קל"ה וס' קל"ה ודו"ק.

ל:

והלכתא

אידי ואידי ברותחין. תימנא דתניא דתוספתא דע"ז^(ט) הסבין והספוד והאסכלא מלנצן צאור וצפרק קמח דחולין (דף ח: וסס) אמר כגון שליזנה צאור אלמא צריך ליצון ומירץ ר"ת דלמר צירושלמי^(ט) דמיירי צסקינים ארוכים שזולין צסה צשר דומיא דספוד וכן ההוא דחולין ועוד יש לחלק צין התירא צלע וצין איסורא צלע דמחלק רב אשי צשילאי מסכת ע"ז^(י) והא דמצריך להו רב אשי הכא ליצון מתמיר על עגמו היה:

התורה העידה על בלי חרם שאינו יוצא מידי דופיו לעו"ם. דכתיב ציה ישצר וא"ת מיפוק ליה דחוינן להו דמידייתי והיינו אחר הגעלה דאי לפני הגעלה שאר כלים נמי מידייתי וי"ל דלעולם מיירי קודם הגעלה וכמו שפ"ה צע"ז^(יז) (דף לה.) דמידייתי צמוץ וכיון דמידייתי מצמוץ צלעי טפי וא"ת והלא יוצא מידי דופיו ע"י כצטנות דצוצמים צפ' דס חטאת (דף טז. וסס) פריך וליהדרינהו לכצטנות ואמאי קדירות צמקדש ישצרו ומשני לפי שאין כצטנות צירושלים הא יש כצטנות שרו צחורה לכצטנות וכן לעיל אמר (אצל) קדירה לא דלמא חיים עלה הא לאו הכי שרי קדירות צהיסק מצפנים וכן אמר אי מליא גומרי שפיר דמי ואור"ת דזה לא חשיב יוצא מידי דופיו דכיון שהסיקו נעשה ככלי חדש שכן דרך כלי חרס כשעושין אותו נותני' אותו צנצנן להסיקו וא"ת והכי מייתי ראיה מדכתיב ישצר דילמא גזירת הכחוש הוא דאפי' תלאו צחור התנור צעי התס רצא^(י) צר חמא אי קפיד רחמנא אציכול צלא צלוע או לא וי"ל ל' דלכלי נחושת מועיל שטיפה ומריקה אפילו צציכול וצלוע א"כ מה שהקפיד בכלי חרס אציכול צלא צלוע היינו לפי שעשאו כציכול וכצלוע ולר"ת יש להקשות מנור שנטמא אמאי חולקין לשלשה^(י) כיון דחשיב כאחד או^(י) ל' ליעבד ליה היסק ותו לא ונראה לרשצ"א דמיירי^(י)

צקדריה שאין דרכה להסיק כשמתחזין אותה לכצטנות או פנים חדשות צאו לנאן אצל תנור כל שעה ושעה מסיקו מצפנים ולאו כפנים חדשות דמי וצריך צצירה: צאחריות

קשה דמי אמר רבא ו'הני אגני דמחוזא הואיל ותדירי למילש בהו חמירא ומשהו בהו חמירא כבית שאור שחימוצו קשה דמי פשיטא מהו דתימא כיון דרויחא שליט בהו אוירא ולא בלעי קמ"ל: **מתני'** הנכרי שהלוחה את ישראל על חמצו אחר הפסח מותר בהנאה **וישראל שהלוחה את נכרי על חמצו אחר הפסח אסור בהנאה: גמ'** איתמר בעל חוב אביי אמר **למפרע הוא גובה** ורבא אמר **מכאן ולהבא הוא גובה** כל היבא דאקדיש לוח וזבין לוח כולי' עלמא לא פליגי דאתי מלוה וטריף

יום פלוני גצה מנכסי והגיע זמן ולא פרע: אביי אמר **למפרע הוא גובה**.^(י) גצייתו שגצה עכשיו איגלאי מילתא דמשעה שהלוהו עמדו נכסיו הללו צחוקמו: ורבא אמר. אינן צחוקמו אלא מיכן ולהצא ולקמיה מפרש לנמאי נפקא מינה: כ"י היבא דאקדיש לוח. נכסיו צמוץ הזמן: או זבין לוח. מוכרן לאחרים^(י): כולי' עלמא לא פליגי. אפילו לרצא דלמר עד עכשיו היו צרשות לוח מודה הוא דאין מכירתו לאחרים מכירה ואין הקדישו הקדש שהרי ממושכנין הן למלוה ואף על גב שהן שלו אינן צרשותו ורממנא אמר (ויקרא מ) ואיש כי יקדיש את ציתו קדש מה ציתו צרשותו^(י) אף כל צרשותו^(י): דאתי מלוח וטריף. מן הלקוחות צנחס: ואחי

כל שעה פרק שני פסחים

פשיין. לשון עת: מאחר דאיתותב רבא בר אהילאי. ושמעינן דהיסק מועיל לכלי חרס קדירות צפסח אמאי ישצרו יסיקס ויחלצנו: א"י^(א). רב מוקיס ליה לההוא דקמני עד שיוסק דמשמע הא הוסק שרי צמור של מחכת אצל של חרס דופיו לעולם: חיים עליוהו. ואי שרית ליה על ידי היסק פנים מורה הימירא^(ב) וסמך אהיסק צמוץ: **בוכיא**. כלי שהוא מרעפים שקורין טיילי"ש ואופין ומטגנין צו ככר: **לדידי חדתא עבדא**. לצורכי עושין סכינים חדשים: **למר אפשר ליה**. שהרי עשיר אמה: קתייהו בטינא. להגן עליהם שלא ישרפס האור: וה**לכתא**. לא צריך לאומצינהו צנורא אלא פרזליהו כי קמיהו נמי סגי להו צהגעלי צרותחין: עץ פרור. שמגיסין צו הקדירה: **כבולעו כך פולטו**. כבולעו מתוך כלי ראשון כך פולטו צכלי ראשון: קונייא. פלומי"ר צלע"ז ושל חרס הוא וטוח צאצר: ירוקי. עשוין מקרקע שחופרים ממנה צריך אלו"ס צלע"ז והוא עז וצולע לעולם: ד"ג ירוקי לא חיצעי לך דודאי אסירי דמלרפי וצלעי^(א): דמצרפי. צריך: קרופופני. צקעים: בי תיבצי דף דשיעי. שהן חלקים: דמידייתי. פולטין המשקין מדופן החילון וצלע"ז טרשטדט"ש וכיון דמידייתי ודאי צלעי והואיל וצלעי שזצ אינן פולטין שהחורה העידה על כלי חרס שכיון צצלע אינו יוצא מידי דופיו לעולם שהרי צכלי עץ ומחכות כחצ לך יסטף^(ב) מעצרו צאש^(ג) ומורק ושוטף^(י) אצל צכלי חרס ישצר^(י): חמץ. תשמישו ע"י חמץ כל השנה אצל יין נסך לא נשתמש צו אלא צונן: בית חרופת. כלי שנותנין צו חומץ וכל דצר שיש לו קיהוי ורגילין לימן צו קמח ועשוי לטצל צו צשר כל ימות השנה והקמח מתחמץ מחמת הקיהוי. ולשון חרוסת קיהוי אייגירו"ש צלע"ז: **בית שאור. כלי שהאשה שורה ומנחת צו^(י) את השאור ונותנתו צעיסה ופעמים שהוא שוהה שם צלילה: אגני**. עריבות מי"ץ: **מתני'** נכרי שהלוח את ישראל. מעות על חממו קודם הפסח ועצר עליו הפסח מותר בהנאה ולקמיה צגמרא מוקי לה כשהרהינו אכלו צציתו ושוהה אצל הנכרי כל ימות הפסח דכיון דמטא זמניה ולא פרעיה ומחוסר גוצינא נמי לא הוה שהרי אכלו נחון איגלאי מילתא למפרע דמשעה שהרהינו אכלו הוה ידידה: **ישראל שהלוח את הנכרי כו'**. נמי כיון דהרהינו אכלו ומטא זמניה ולא פרע' מההיא שעתא דאזופיה קס ליה צרשותיה: **גמ'** בעל חוב. המלוה את חצירו ושיעצד לו נכסיו שאם לא אפרע לך עד

אין משין. וע"י צ"צ קי ע"א חוד"ה נשטו: **הגהות מחרי"ל לנרא** אבות' ד"ה התורה העידה וכו' כיון דחשיב כאחד. ל"ל כיון דחשיב כחדש: **הגהות מחרי"ב רנשבוברג** א' תוס' ד"ה המורה העידה כו' כיון דחשיב כאחד. נמחק מלת כאחד ונ"ל באחר וי"ל דחשיב ע"י ההיסק ככלי אחר וכ"ה צחוס' זבחים לו ע"א יעוש': **הגהות וציונים** א) וכן איתא בערוך. אמנם בזבחים איתא כוביא. וכן הוא בשאלות פרשת מטות סימן קלז וכן הוא בפרישה בי"ד סימן (צו) [עז אות ו'] [גליין] ובדפו"י בגמ' וברש"י בוכיא וכן איתא בערוך ערך בבאי: צ' צ"ל פנים מירתת וסמך (נמוקי שזבנ"י: ג] כ"ה בגמ' כתי"י, וכע"ז בע"ז לג ע"ב [וברש"י שם, דמצרפי ובלעי. שיש בהן צריך ובלעי טפין: ד"י יטשש" נ"ל למחוק וכן ליתיה ברש"י שסביב הר"ף (רש"ש): ה' ברש"י שבר"ף ומפחה בו: ו] יש להוסיף ע"י גבייתו (בארות המים): ז] בכת"י מברך לאחר (דק"ס: ט] צ"ל אע"ג שהוא ברשותו אינו שול וכתב ביתו מה ביתו שול אף כ"י שול (חת"ס: ט] צ"ע למה לא הביאו מפרש"י דסוגיין: י] נדצי"ל נותנין (ב"ש: כ] שם (זבחים צה ע"ב) איתא רמי (גליין: ל] כיון דלכלי, מהר"ם (גליין: מ] י"ג דדווקא (גליין):

א) נראה דמפרש דמיירי בכלים שמכניסין לקיוס והוא"ו קן מנהא דלמר רבא צע"ז דף עד ע"ב נטוח פרתחו ויותר נראה דט"ס יש כאן ונ"ל ונכסהו סגי להו וע"י היעז צצ"י וי"ד ס' קל"ה וס' קל"ה ודו"ק.

הודפס מאתר אוצר החכמה 72 tablet.otzar.org עמוד

מסורת הש"ס
עם הוספות

א) [עין הוספות צנא צמרא קי. ד"ה נשטן]. ב) עבודה זרה לג: כחצות קו: ג) [ע"ז שס]. ד) [לקמן לט: קטו: יומא לא. יצמות יא. גיטין סד: סה. עבודה זרה לד. צרכות נד.], ה) במדבר לא כג. ו) ויקרא ו כא. ז) ב"ק דף סט. ח) פ"ט ה"ב, ט) סוף ע"ה, י) דף עז. כ) כלים פ"ה מ"ז.

הגהות הב"ח

א) גמרא הני סכיני דפיסחא: ב) שם צנו מניה ממרימר הני מאני דקוניה: ג) שם צלעי ואסירי מ"ט התורה העידה: ד) שם חמץ דלורימא והא כל דמקין:

הגהות

מחרי"ל לנרא

א' תוס' ד"ה התורה העידה וכו' כיון דחשיב כאחד. ל"ל כיון דחשיב כחדש:

גליון הש"ס

גמ' אין משין. וע"י צ"צ קי ע"א חוד"ה נשטו:

הגהות מחרי"ב רנשבוברג

א' תוס' ד"ה המורה העידה כו' כיון דחשיב כאחד. נמחק מלת כאחד ונ"ל באחר וי"ל דחשיב ע"י ההיסק ככלי אחר וכ"ה צחוס' זבחים לו ע"א יעוש':

מסורת הש"ס
עם הוספות

(א) ערפין כג: (ב) עיין תוס' גיטין מא. סוד"ה הקדש, (ג) כחצות צב, (ד) צבא קמא מג. כחצות צב קי. צבא במדא קבא, (ה) קדושין טו. כחצות יט. ופז גיטין לו. צבא קמא מג: (ו) כג: (עיי"ש ברש"י ד"ה אלא, (ז) עיין תוס' גיטין מ: ד"ה הקדש, (ח) [דף קי.]. (ט) בחובות פד: (י) עיין תוס' קדושין טו. ד"ה ואידך.

תורה אור השלם

(א) וְהִתְנַדְּו אֶת חֲטָאתָם אֲשֶׁר עָשׂוּ וְהָשִׁיב אֶת אֲשָׁמוֹ בְּרָאשׁוֹ וְחִמִּישְׁתּוּ יֶסֶף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר אֲשֶׁם לוֹ: (במדבר יז, י)

הגהות וצינונים

[א] בכ"י נוסף **אמר רבה בר אבהו** (כמו בכתובות ובבא בתרא)^[3] בכת"י **ס** היכי **דמשתעבדא** ליה **האי** קרקע לאבוכון **משעבדא** **י"ה** נמי לבש"ח וכו', וכן הנוסח בחיובות הד"ה ברש"י דפו"י כי היכי "דמשתעבדא" וכו' "דמשתעבדא" נמי וכו' (רע"י פי' רש"י): [ג] בכ"י נוסף **דברשותא** דגוי **קאי** וכו"ה בת' ברתא אברהם [לר"א בן הרמב"ם] סי' כב וברא"ש (ד"ס: [7] "לר" ליתא בכת"י:

ליקוטי רש"י

[שייך לדף ל:]

טשיין, טעין [כ"מ צא.]. ובי **מאחר דאיתותב רבא בר אהיאי אמאי** קאמר רב כו'. הא אית להו חקמא כהיק. **אמר** **י"ה** התב. לקמני עד שזסק המטרי צבל מתכת. **בוכיא** (בוכיא). רעפס חלולין כמין שפיתא קצירה ופעמים שטחין אותם ופוסין צו לחס הקרוי טיחא [ונבחר צה:]. **מאני דקוניא**. כלי חרס מנופה צאנר וקורין פולמי"ד [עיי' לג:]. כלי חרס שמחפין עליהם טופת שקורין פלומנלי"ד נלע"ז [בחובות קו:]. **ירוקא אסור**. משום דמנציק שיש צו קרקע מחפורת של צריף ונלעי טפי. **קרבופני**. נקעים וסדקים. **לא תיבעי** **א"ך דודאי אסירי**. שיש צנן צריף ונלעי טפי [עיי' לג:]. **דמדייתרי**. מועין דפנייהס מנחון מחמת גלישתן. **התורה העידרה**. דמכני יעצר דאין לו טהרה אלא שצורה. **זה תשמישו ע"י חמין**. לענין חמץ נשמחו כל ימות השנה חמין ונלעי טפי [שם לד:]. **מחוצא**. עירו של רבא [לעיל ה:].

[ע"כ שייך לדף ל:]

ואתי מל"ה ופריק. מן ההקדש צדבר מועט כדי שלא יאמרו הקדש יוצא צלא פדיון וגוצה חוצו כדתנן צערכין צפרק שום היחומים¹ הקדש צתשעים מנה והיה חוצו מאה מנה מוסף מלוה זה על הלוואתו דינר ופודה את הנכסים הללו מיד הקדש צדינר זה ונוטלין

בחצו ודינר דיהיצי מפרש טעמא התם שלא יאמרו הקדש יוצא צלא פדיון. ואף על גב דאמר רבא (כחצות דף נט:): **הקדש חמץ ושיחרור מפקיעין מידי שיעצוד**² דוקא קדושת הגוף קאמר רבא כגון קונמות או צהמה לקרבן או צגד שפירסו על המת כי היא דיצמות (דף סו:): גצי אינטלא דמילתא דפירסוה יתמי אמיתנא דהוה משתעצד לכחוצת האשה דאמר רבא קנייא מיתנא צכל קדושת דמיס לא אמרינן: **בי פליגי דאקדיש מל"ה**. צתוך הזמן את הקרקע המשועצד לו ולא הקדיש את החוצ אלא הקרקע והשתא כשהגיע הזמן ולא פרעו זה והוא צא לגבותה מן הלוח חוזר צו מן ההקדש: כיון דאי"ו הוה י"ה וזי. ללוה ציום הזמן הוה מסלק ליה למלוה מן הקרקע צווי אישתכח צלא היה הקרקע קניו לו עדיין אלא עכשיו כשהוא גוצה אותה צחוצו היא נקנית לו: **באחריות**. שמא יעלנה צעל חוצ דלרואן משמעון צצביל חוצ שיעצדה לו רואן שישלם לו רואן זה מעותיו לשמעון ולא היו לו נכסים עוד על צדבר אחריות זה: וזקפן **עליו במל"ה**. צלא היו מעות לשמעון שפסק על שדה זו וכתצ לרואן שטר עליהן ושיעצד נכסיו לו עליהן: ומת **ראובן**. המוכר וצא צעל חוצו וטורפה משמעון ועדיין לא נתן שמעון המעות לרואן ולא ליתומיו ופיסיסה שמעון לצעל חוצ דלרואן צאותן מעות: דינא הוא. **אע"ג דלצוהון קציל עליה אחריות מכירה זו אפילו הכי יכולין צני רואן לצא על שמעון ולומר אנו מטלטלי שצק אצון גצך לא היית חייצ עליו אלא**

מעות ולא היה לך ליתנן לצעל חוצ ולא לעכצן צצביל אחריות מכירתך דמטלטלי דיחמי לא שיעצדום חכמים לצעל חוצ דקרקע של יחומים הוא דאמרינן צעל חוצ גוצה אותה צחוצת אציהן משום דמחיים חל שיעצודא עליהן אצל על מעות צלא היו צעין לא חייל שיעצודו מחיים עליהן וכשהן צעין אין כאלן לוח ולצעלי המעות דהיינו יחומים לא הלוה זה כלום: ואמר רבא. גרסינן: **אי פיקח**. זה שמעון יטעון ויאמר להם אין לי מעות לפרוע להם אלא קרקע יש לי ונותנה להם צחוצתם וחוזר וגוצה אותה מהם צצביל אחריות מכירה שקצל אציהן עליו דהשתא כי אצצי להו הא ארעא איגלאי מילתא דלאו מטלטלי הוא דשציק גציה אלא קרקע: **בע" חוב**. אחר של אציהן חוזר וגוצה אותה מהן אלתא אמרינן הנוטל קרקע צחוצו מאותה שעה שנתן לו המעות נקנית לו: **אא"ב**. אמרינן איגלאי מילתא למפרע שהיתה קנויה לאציהן קרקע זה שגצו צחוצו אציהן משום הכי צע"ח אחר של אציהן חוזר וגוצה אותה מהן דכמאן דגצי לה מחיים דלצוהון דמי: **א"א אי אמרת**. כל הגוצה קרקע צחוצו אינה קנויה לו אלא מגציה ואילך אמאי צעל חוצ אחר חוזר וגוצה אותה מהן לא יהא דצד זה אלא כמי שקנו יחומים קרקע צמעות שלהן מי הוה משתעצדא לצעל חוצ: **שאני התם דאמר דל"ו כי היכי דמשתעבדנא לאבוכון משתעבדנא נמי לבבע" חוב דאבוכון מדרבי נתן**. לעולם מכאן ולהנא הוא גוצה ומאי דאמר רצ נחמן צעלמא צעל חוצ חוזר וגוצה אותה מהן משום דאמר להן צעל חוצ ליתומים מכח מי צתאם וגציתם קרקע זו מכח שיעצוד של אציהן וכי היכי דמשתעצדא לאצוכון קרקע זו של לוח שלוח מאציהם משתעצדא נמי לדידי שהייתי מלוה של אציהן והמחויצ לו כלום משועצד לי מדרצי נתן הלכך קדם שיעצודי עליה אפי' אצל לוח שהיתה צרשותו ושמעון נמי אמר להו לצני רואן כי היכי דהוי נכסי משועצדין לאציהם צצביל חוצו היו משועצדין גם לעצמי מכח אציהן שהיה לוח אצלי מחמת אחריות המכירה מדר' נתן דמה לי אני מה לי אחר הלכך אע"פ צלא היתה קנויה לאציהם מחיים חל שיעצודי עליה אצל עצמי: **לאשר אשם לו**. לאשר הלווה לו³ לא נאמר אלא לאשר אשם לו לאשר הקרן שלו צצבא קמא⁴ אמרינן אשם זה קרן: **נתן צברי שהל"ה בו**. קס"ד השתא צשלא מסרו לו אלא שיעצדו לו כשאר לוויס שאם לא אהן לך עד יום פלוני צא לציתי וגצה מחמץ זה: **בשהרדינו אצ"ו**. צציתו של צכרי נתנו קס"ד השתא דטעמא משום דהוה ליה תורת משכון וצעל חוצ קונה משכון: **ישראל שהל"ה את הנכרי ע" חמצו**. קודם הפסח לאחר הפסח אינו עוצר אס נהנה ממנו: **מאי לאו**. צשלא הרהינו וצהא קמיפלגי דת"ק סצד מכאן ולהנא הוא גוצה כו': **אימא סיפא דברי הב" עובר**. ואי טעמא משום להנא ולמפרע הוא איפכא הוה לן לאפוכי פלוגמחיהו צהא ולא לאשויי דעמחיהו דלמאן דאמר לעיל צרישא עוצר אלתא למפרע הוא גוצה הכא הוה ליה למימר אינו עוצר משום דצשעת הלוואה קם ליה צרשות נכרי ולמאן דאמר התם כו':

כל שעה פרק שני פסחים

לא. באחריות.

שלא צאחריות פשיטא דיתן ליורשיו אפילו לא זקפן עליו צמלוה אצל צאחריות קמ"ל דה"א יעכצם לעצמו דה"ל כחופס מחיים⁵ קמ"ל דלא חשיצ ליה כחופס מחיים כיון דזקפן עליו צמלוה: **ופייסי"ה** בוזוי. רצותא נקט אף על פי שנתן מעות לא מצי למימר המעות שנתחייצמי לאציהם נתחי לו:

משתעבדנא לב"ח דאבוכון מדרבי נתן.

וא"ת גצי מטלטלים נמי נימא הכי ונראה לר"י דדוקא גצי קרקע שייך למימר הכי דצת שיעצוד היא דכשהקרקע זו משועצדת לרואן חשצין ליה כאלו היא צידו דהא אס מכרה או משכנה חוזר רואן וגוצה אותה ולכן משועצדת נמי לצע"ח אצל מטלטלים אין להחשיצם כאלו הם ציד רואן כיון שאלו מכרם או משכנם אין גוצה מהן ומכאן יש להוכיח דהלכה כרצי נתן דהא רבא קאי כותיה צשמעתין⁶: אלא

שבק אבון גבך ומטלטלי דיחמי לבעל חוב לא משתעבדי ואמר רבא אי פיקח שמעון מגבי להו ארעא והדר גבי לה מינייהו⁷ דאמר רב נחמן⁸ יתומים שגבו קרקע בחובת אביהם בעל חוב חוזר וגובה אותה מהן אי אמרת בשלמא למפרע הוא גובה אמטו להכי חוזר וגבו מחיים דאבוהון דמי אלא אי אמרת מכאן ולהבא הוא גובה אמאי חוזר וגובה אותה מהן הא הוי כמאן דובין יתמי נכסי דמי ואילו קני יתמי נכסי מי קא משתעבדי לבעל חוב שאני התם דאמר להו כי היכי דמשתעבדנא ליה⁹ לאבוכון משתעבדנא נמי לבעל חוב דאבוכון מדר' נתן¹⁰ **דתניא רבי נתן אומר י מנין לנושה בחבירו מנה וחבירו בחבירו שמוציאין מזה ונותנין לזה ת"ל**¹¹ **ונתן לאשר אשם לו** תנן נכרי שהלוה את ישראל ע" חמצו אחר הפסח מותר בהנאה אי אמרת בשלמא למפרע הוא גובה אמטו להכי מותר בהנאה¹² אלא אי אמרת מכאן ולהבא הוא גובה אמאי מותר דישאל הוה קאי הכא במאי עסקינן כשהרדינו אצלו לימא כתנאי ישראל שהלוה לנכרי על חמצו לאחר הפסח אינו עובר משום רבי מאיר אמרו עובר מאי לאו בהא קמיפלגי דמר סבר למפרע הוא גובה ומר סבר מכאן ולהבא הוא גובה וסתברא אימא סיפא אבל נכרי שהלוה לישראל ע" חמצו לאחר הפסח דברי הכל עובר והא איפכא מיבעי ליה למאן דאמר התם אינו עובר הכא עובר התם עובר הכא אינו עובר

מעות ולא היה לך ליתנן לצעל חוצ ולא לעכצן צצביל אחריות מכירתך דמטלטלי דיחמי לא שיעצדום חכמים לצעל חוצ דקרקע של יחומים הוא דאמרינן צעל חוצ גוצה אותה צחוצת אציהן משום דמחיים חל שיעצודא עליהן אצל על מעות צלא היו צעין לא חייל שיעצודו מחיים עליהן וכשהן צעין אין כאלן לוח ולצעלי המעות דהיינו יחומים לא הלוה זה כלום: ואמר רבא. גרסינן: **אי פיקח**. זה שמעון יטעון ויאמר להם אין לי מעות לפרוע להם אלא קרקע יש לי ונותנה להם צחוצתם וחוזר וגוצה אותה מהם צצביל אחריות מכירה שקצל אציהן עליו דהשתא כי אצצי להו הא ארעא איגלאי מילתא דלאו מטלטלי הוא דשציק גציה אלא קרקע: **בע" חוב**. אחר של אציהן חוזר וגוצה אותה מהן אלתא אמרינן הנוטל קרקע צחוצו מאותה שעה שנתן לו המעות נקנית לו: **אא"ב**. אמרינן איגלאי מילתא למפרע שהיתה קנויה לאציהן קרקע זה שגצו צחוצו אציהן משום הכי צע"ח אחר של אציהן חוזר וגוצה אותה מהן דכמאן דגצי לה מחיים דלצוהון דמי: **א"א אי אמרת**. כל הגוצה קרקע צחוצו אינה קנויה לו אלא מגציה ואילך אמאי צעל חוצ אחר חוזר וגוצה אותה מהן לא יהא דצד זה אלא כמי שקנו יחומים קרקע צמעות שלהן מי הוה משתעצדא לצעל חוצ: **שאני התם דאמר דל"ו כי היכי דמשתעבדנא לאבוכון משתעבדנא נמי לבבע" חוב דאבוכון מדרבי נתן**. לעולם מכאן ולהנא הוא גוצה ומאי דאמר רצ נחמן צעלמא צעל חוצ חוזר וגוצה אותה מהן משום דאמר להן צעל חוצ ליתומים מכח מי צתאם וגציתם קרקע זו מכח שיעצוד של אציהן וכי היכי דמשתעצדא לאצוכון קרקע זו של לוח שלוח מאציהם משתעצדא נמי לדידי שהייתי מלוה של אציהן והמחויצ לו כלום משועצד לי מדרצי נתן הלכך קדם שיעצודי עליה אפי' אצל לוח שהיתה צרשותו ושמעון נמי אמר להו לצני רואן כי היכי דהוי נכסי משועצדין לאציהם צצביל חוצו היו משועצדין גם לעצמי מכח אציהן שהיה לוח אצלי מחמת אחריות המכירה מדר' נתן דמה לי אני מה לי אחר הלכך אע"פ צלא היתה קנויה לאציהם מחיים חל שיעצודי עליה אצל עצמי: **לאשר אשם לו**. לאשר הלווה לו³ לא נאמר אלא לאשר אשם לו לאשר הקרן שלו צצבא קמא⁴ אמרינן אשם זה קרן: **נתן צברי שהל"ה בו**. קס"ד השתא צשלא מסרו לו אלא שיעצדו לו כשאר לוויס שאם לא אהן לך עד יום פלוני צא לציתי וגצה מחמץ זה: **בשהרדינו אצ"ו**. צציתו של צכרי נתנו קס"ד השתא דטעמא משום דהוה ליה תורת משכון וצעל חוצ קונה משכון: **ישראל שהל"ה את הנכרי ע" חמצו**. קודם הפסח לאחר הפסח אינו עוצר אס נהנה ממנו: **מאי לאו**. צשלא הרהינו וצהא קמיפלגי דת"ק סצד מכאן ולהנא הוא גוצה כו': **אימא סיפא דברי הב" עובר**. ואי טעמא משום להנא ולמפרע הוא איפכא הוה לן לאפוכי פלוגמחיהו צהא ולא לאשויי דעמחיהו דלמאן דאמר לעיל צרישא עוצר אלתא למפרע הוא גוצה הכא הוה ליה למימר אינו עוצר משום דצשעת הלוואה קם ליה צרשות נכרי ולמאן דאמר התם כו':

אלא

עין משפט
נר מצוה

פא א מיי' פ"ז מהלכות ערפין הלכה טו:
פב ב מיי' פו"א מהל' מלוה הלכה י סמג עשין 75:
פג ג מיי' סס הלכה ט וסמג סס טוש"ע ס"מ סי' קו סעיף א:
פד ד מיי' פ"צ סס הלכה ו סמג עשין 75 טוש"ע ס"מ סי' פו סעיף א:

רבינו חננאל

אקדיש ליה אתי מלוה ופריק להנחו נכסי דנתן בערכין פי"ז מוסיף עוד דינר ופודה את הנכסים האלו. ומקשי ומי אמר רבא הכי והאמר ראוברן שמכר שדה לשמעון באחריות וזקפן עליו במלוה ומת ראוברן ואחי בעל חוב למטרף משמעון ופיסייה שמעון בוני ראוברן אנו מטלטלי שבק אבון גבך כלומר האי מלוה דאית לאבונא גבך מטלטלי הוא ומטלטלי לבעל חוב לא גבך מטלטלי אמר רבא ואי שמעון פקח הוא מגבי להו ליתמי קרקע בחוביהו והדר שמעון תבע להו באחריות דקבל עליה אבוהון וטרף ליה להאי ארעא. מדרב נחמן דאמר יתומים שגבו קרקע בחובות אביהם בעל חוב חוזר וגובה מהן אי אמרת בשלמא רבא סבר למפרע הוא גובה שפיר דאמרינן מחיי אבוהון הות קניא הא ארעא דגבר להו בניה אלא אי אמרת מכאן ולהבא הוא גובה וכלאו זבני יתמי האידן ארעא [ומין] משתעבדא לבעל [חוב] דאבוהון. ושני' חכא טעמא אחרינא היא דאמר להו שמעון ליתמי דראובן בההיא שעתא דזקפי עלי אבוכון מלוה כי היכי דאשתעבדי לאבוכון הכי אשתעבדי לבעל חוב דיליה כדר' נתן דתני מנין שמוציאין מן הלוה של ראוברן ונותנין למלוה של ראוברן שנאמר ונתן לאשר אשם לו. ואקשי' לרבא ממתי' דקתני נכרי שהלוה את ישראל על חמצו כו'. אי אמרת למפרע הוא גובה היינו דמותר בהנאה דאמר' מההיא שעתא דיידיף ישראל מנכרי על חמצו [לאן] דברש' ישראל קאי וחמץ של נכרי קרינא ביה לפיכך שרי. אלא אי אמרת מכאן ולהבא וכו'. ושני' בשהרדינו אצל הנכרי: נימא כתנאי ישראל שהלוה את נכרי על חמצו וקבע לו זמן לפרעו אחר הפסח אינו עובר עליו משום ר' מאיר אמרו עובר מאי לאו בהא קא מיפלגי וכו' ופשוטה היא.

פה א מיי פיי מלכות
שכרות הלכה א סגן
עשן ד טושע' ע'מ' פ'
ע סק' ב:
פ ב מיי פ'ד מלכות
מקן ה' ה טושע'
א'מ' קי' מלח' קי' פ'
פ ב טושע' א'מ' פ'
מקן:
פ ד ה מיי פ'ג מל'
מקן ה' יא סגן
עשן ד טושע' א'מ' פ'
מל' סק' ב:
פ ב ו מיי פ'ד מל'
שלא ופקדון הלכה ד
סגן עשן פ' טושע' ע'מ'
פ' רל' סק' (ה) (טו):
פ מ' מיי פ' מלכות
תרומו' ה' א:
פ ט ס' ל' ב:

רבינו הנחל

וראויקמה בשנהדינו
אצלו ואמר לו קנה
מעכשיו וכד' יצחק
דאמר בעל א חוב קונה
משכון ופליגי ח'ק' לית
לית הא דר' יצחק ור'
בזריא ית' וכתמ' ור'
וכי דר' יצחק תנא דא.
ושני' [וכי] אית ליה
דר' יצחק? והכא יתא
קא מופלגי ח'ק' סבר
ישראל מישאל דבר
צדקה הוא קני אבל
משכון דנכרי דלאו בר
צדקה הוא לא קני ור'
מאיר סבר קני משכון
לית הוליה קני לית הוליה
משכון דנכרי לא כל שכן.
אבל נכרי שהוליה את
ישראל על חמצו וקבע
לו זמן לפרעו אתר הפסח
דבריהן קני עובר דלא קני
הנכרי חמצו של ישראל
אלא ברשות ישראל קני
ועובר עלי' ומקשי' תנ'
נכרי שהוליה את ישראל
על חמצו אתר הפסח
מתיר בהנאה והאמת
נכרי מישאל לא קני
ואפי' הרהינו אצלו. ושני'
משנתנו בשפירש' לו
קני מעכשיו כדתיא
נכרי שהיהוין פת פורני
אצלו חמצו אתר עובר
בפסח ואם אמר לו
הגשתין כלומר קני
מעכשיו עובר. וכן תנא
דישעמ'א וז סליק והוא
כגון הא דתנן (בב' דף
ס) הלווה על שדור ואמר
לו אם איני מביא לך עד
ליום שנים יהי חוב
[שליך] מעכשיו (נ' כ'):
תנ' חנות של נכרי
ומלאי של נכרי כלומר
הסחורה שבתוך החנות
לנכרי ופועלי ישראל
נכנסין לשם וערשין
במלכותן חמץ שנמצא שם
אתר הפסח אסור בהנאה
ואין צריך לומר באכילה
כלומר חמץ של ישראל
הוא. וכן חנות של
ישראל ומלאי של
נכנסין ופועלי נכרים
שם חמץ שנמצא
אתר הפסח מתיר
באכילה ואין צורך לומר
בהנאה. כללא דמילתא
בתר פועלי אולין אם
פועלי ישראל הן חמצן
הוא ואסור ואם של נכרים
מותר: חמץ שנפלה
עליו מופלגת ונטמן כדכתיב
אם הוא טבון שלשה
טפחים כדבי שאין הכיב
יכול לחפש אחרי כלומר
אית מריח ריח החמץ הרי
הוא כמבוער ואין חייב
לחפור ולהוציא ולשפוך

לא:

א"א

הב'ע שהדינו אצלו וקמיפלגי בדרכי יצחק. מימה לרבי'א
אצלי הילך יתכן הך דע"כ דרבי' יתכן קמיפלגי וסיפא
דקתני נכרי שהלוה את ישראל על חמצו אמאי דברי הכל עובר
למ"ד^(א) כיון דלמפרע הוא גובה ומפרש
רבי'א דהשתא כי מוקי פלוגתא
דרבי' יתכן מיירי שלא נא ישראל
לירי גביה שפדלו נכרי לצדק
ללא שייך השתא פלוגתא דרבי'
ורבא כלל אלא צדקה קמיפלגי דלמאן
דלמיר עובר ס"ל דקני ליה ישראל
מנכרי וה"ל צדקות ישראל ומ"ד אינו
עובר ס"ל דלא קני ליה והרי לא היה
צדקותו וסיפא ד"ה עובר דלא קני
ליה נכרי לכ"ע והרי היה צדקות
ישראל ומיהו מתניחין דקתני נכרי
שהלוה וכו' מותר בהנאה מיירי
שלא פדלו ישראל דאי פדלו אע"ג
דמוקי לה במוקד דלארץ ליה
מעכשיו מכל מקום מאי מני:
דרבי' יצחק קמיפלגי. מימה
הא ר' יתכן לא קאמר
דקני משכון אלא שלא צדקה
כדמוכח דהאומנין (צנא מלוע' פכ'')
והכל ישראל שהלוה לנכרי על
חמצו תנן דמשמע צדקה שהלוה
כדמשמע דהאומנין^(ב) דקתני הלוהו
על המשכון שומר שכן והתניא שומר
חנם ומשני הא דמשכנו צדקה
הלוואתו והא שלא צדקה הלוואתו
ופריך והא אצלי ואצלי על המשכון
קתני וכן לומר דכפי פירושן כיון
דלא צדקה צדקה הלוואת קונה לגמרי
דרבי' יתכן א"כ לענין חמץ יש לנו
לחושבו כאלו הוא שלו לעובר צדקה
ימנא חץ צדקה הלוואת דהשקיען ליה
מאיר וכן יש לפרש דהשול (גיטין
נ'') גבי המלוה על המשכון אינו
משמט מדרכי יתכן כיון דקני ליה
שלא צדקה הלוואת צדקה הלוואת
נמי מיקרי של אחיך צדק^(ג):

בדרכי

יצחק קמיפלגי. מימה
הא ר' יתכן לא קאמר
דקני משכון אלא שלא צדקה
כדמוכח דהאומנין (צנא מלוע' פכ'')
והכל ישראל שהלוה לנכרי על
חמצו תנן דמשמע צדקה שהלוה
כדמשמע דהאומנין^(ב) דקתני הלוהו
על המשכון שומר שכן והתניא שומר
חנם ומשני הא דמשכנו צדקה
הלוואתו והא שלא צדקה הלוואתו
ופריך והא אצלי ואצלי על המשכון
קתני וכן לומר דכפי פירושן כיון
דלא צדקה צדקה הלוואת קונה לגמרי
דרבי' יתכן א"כ לענין חמץ יש לנו
לחושבו כאלו הוא שלו לעובר צדקה
ימנא חץ צדקה הלוואת דהשקיען ליה
מאיר וכן יש לפרש דהשול (גיטין
נ'') גבי המלוה על המשכון אינו
משמט מדרכי יתכן כיון דקני ליה
שלא צדקה הלוואת צדקה הלוואת
נמי מיקרי של אחיך צדק^(ג):

שקונה

משכון. פ"ה קונה
משכון לענין חיוז
אונסין ור"י אומר דהאומנין (צ"מ
פ) משמע דלא הו' אלא שומר שכן
להלוה על המשכון שומר שכן צדי
לתימר ההם גמולא צדקה ליה כרבי
יתכן וזוהו שמעמא חמא של נכרי
יד ישראל אצרי שלא קבל עליו
ישראל אחריית דאי קבל הרי הוא שלו
ועובר עליו כדמוכח צ"ק^(ד) (דף ה'):
ואם אמר הגשתין עובר. לאצרי
רישא מיירי כשפדלו וסיפא כי אמר
הגשתין היינו שאינו רוצה לפדותו:
דבר

כל שעה פרק שני פסחים

א"א. רישא וסיפא כשהרהינו אצל צלה הרהינו דכולי עלמא מכאן
ולהבא הוא גובה: קונה משכון. כל ימי הלוואה המשכון קניו לו ואם
נאנס חייב צדקותן שאינו עליו לא כשומר חנם ולא כשומר שכן
שטורין צדקותן אלא כולו צדקותיה וצדקותיה עומד: ולך תהיה
צדקה. צדקה העצט כתיב אי

אמרת קונה משכון איכא נדקה צדקה
שכיזה ששכז צדקה שהשאל לו
זה דבר הקניו לו ואם אינו קונה
נדקה צדקה^(א) וזו מניין על שלו
שכז: אבל ישראל מנכרי א"א.
הלך עד עבר עליה דלמיר מר
(לעיל דף נט). אצל אצלי כתיב של
אחרים: תנן נכרי שהלוה וכו'.
ואומינא לרצא לעיל ושניין
בשהרהינו אצלו והא אמרת השתא
דברי הכל נכרי מישאל לא קני:
א"א קשיא. מתניחין דלמיר ליה
כשהרהינו אצלו אם לא חתן לך עד
יום פלוני יהא שכן מעכשיו הלכך
נכרי שהלוה את ישראל קס ליה חמץ
צדקות נכרי וישאל שהלוה את הנכרי
קס ליה צדקות ישראל צרימא דלא
אמר ליה מעכשיו אלא כשאר משכון
נתנו לו וקצת לו זמן שאם לא יפרע
לו יגבה חמץ ממעכשיו רשום אותו
בדמים הלכך נכרי שהלוה לישראל
דברי הכל אפילו לא פרע ליה
אסור לישראל ליהנות ממנו דכל
ימות הפסח של ישראל היה למכאן
ולהבא הוא גובה ואי משום דהרהינו
נכרי מישאל לא קני וישאל

שהלוה פליגי חמץ דלמיר סבר כיון
שהרהינו צדקה קונה משכון וליכא
למימר הכא מכאן ולהבא גובה
ומאן דשרי קסבר ישראל מנכרי
ליכא נדקה ולא קני משכון: ופנא
תימא. דלפילו כשהרהינו שאני
לן צין אמר מעכשיו ללא חמץ
מעכשיו: פת פורני. פת גדולה
האפויה בתוך גדול כעין תנורים
שלנו שהתנורים שלהם היו קטנים
ומיטלטלין ופיהם למעלה ומדדיקין
הפת דפנים שאין אופין זה אלא
פתים קטנים ואורחא דמילתא נקט
לאידי דחשידי שקיל ליה צדקות:
אינו שובר. צדקה דקסבר
ישראל מנכרי לא קני משכון:
הגשתין. מעכשיו קאמר אם לא
אפרע לך עד יום פלוני עובר ואף
על פי שלא הגיע הזמן שמה כשיגיע
לא יפרע וימנא עובר למפרע צדקה
ישראל: מאי שנא רישא ב'. אי הגשתין
לא מעכשיו הוא מאי קא מהני צדקה
הגשתין נמי כי מתא זמניה ולא פרע
שקיל ליה צדקות: ומאי ש' ישראל.
פת ויין הנמכר צדקה: אבוד

בהנאה. ללא תלין ליה צדקות אלא מן של מלאי היה ושל ישראל הוא: גמ' צריך שיבטל
עובר עליו: כבפ"ב. של פיקדון אין להם שמירה אלא צדקה ואם לא נתן צדקה ואבדו
חייב בפשיעה: משום ריהא. שהכל נמריחו ומחטטו ומולאו: מסיבא. מקום: מתני' בשוגג
צדקה דלמיר אצרי מיד דחמץ צדקה אסור בהנאה מיהו שוגג דתרומה דכתיב צ"ה' ואומינא
יפק עליו ונתן לנכר את הקודש דבר הראוי להיות קודש שאינו יכול לשלם לו המעות אלא הפירות והתשלומין נעשין תרומה
בדלקתן' לאו לפי דמים משלם אלא לפי מזה משלם הלכך לאו צדקה דמים אוליין: במזיד. שהיו צדקותיה אפילו שגג צדקה
פסור מן התשלומין: ומדמי צדים. אם תרומה עמלה היא אין משלם לו דמי עדים שהיתה ראויה להיסק תחת תשליו משום
תרומה מויד אין זה חומש ואין תשלומיה לכפרה ואין נעשין תרומה דגבי חומש צדקה אצל מויד אינו אלא כשאר גזלן
עלמא ומשלם מעות ולפי דמים ולא לפי המדה ומתן צדקה לאו צדקה דלמיר צדקה ואף להיסק לא הו' חזי ליה ולא מיד אפסקיה:
ואחד

א"א. רישא וסיפא כשהרהינו אצל צלה הרהינו דכולי עלמא מכאן
ולהבא הוא גובה: קונה משכון. כל ימי הלוואה המשכון קניו לו ואם
נאנס חייב צדקותן שאינו עליו לא כשומר חנם ולא כשומר שכן
שטורין צדקותן אלא כולו צדקותיה וצדקותיה עומד: ולך תהיה
צדקה. צדקה העצט כתיב אי

אמרת קונה משכון איכא נדקה צדקה
שכיזה ששכז צדקה שהשאל לו
זה דבר הקניו לו ואם אינו קונה
נדקה צדקה^(א) וזו מניין על שלו
שכז: אבל ישראל מנכרי א"א.
הלך עד עבר עליה דלמיר מר
(לעיל דף נט). אצל אצלי כתיב של
אחרים: תנן נכרי שהלוה וכו'.
ואומינא לרצא לעיל ושניין
בשהרהינו אצלו והא אמרת השתא
דברי הכל נכרי מישאל לא קני:
א"א קשיא. מתניחין דלמיר ליה
כשהרהינו אצלו אם לא חתן לך עד
יום פלוני יהא שכן מעכשיו הלכך
נכרי שהלוה את ישראל קס ליה חמץ
צדקות נכרי וישאל שהלוה את הנכרי
קס ליה צדקות ישראל צרימא דלא
אמר ליה מעכשיו אלא כשאר משכון
נתנו לו וקצת לו זמן שאם לא יפרע
לו יגבה חמץ ממעכשיו רשום אותו
בדמים הלכך נכרי שהלוה לישראל
דברי הכל אפילו לא פרע ליה
אסור לישראל ליהנות ממנו דכל
ימות הפסח של ישראל היה למכאן
ולהבא הוא גובה ואי משום דהרהינו
נכרי מישאל לא קני וישאל

שהלוה פליגי חמץ דלמיר סבר כיון
שהרהינו צדקה קונה משכון וליכא
למימר הכא מכאן ולהבא גובה
ומאן דשרי קסבר ישראל מנכרי
ליכא נדקה ולא קני משכון: ופנא
תימא. דלפילו כשהרהינו שאני
לן צין אמר מעכשיו ללא חמץ
מעכשיו: פת פורני. פת גדולה
האפויה בתוך גדול כעין תנורים
שלנו שהתנורים שלהם היו קטנים
ומיטלטלין ופיהם למעלה ומדדיקין
הפת דפנים שאין אופין זה אלא
פתים קטנים ואורחא דמילתא נקט
לאידי דחשידי שקיל ליה צדקות:
אינו שובר. צדקה דקסבר
ישראל מנכרי לא קני משכון:
הגשתין. מעכשיו קאמר אם לא
אפרע לך עד יום פלוני עובר ואף
על פי שלא הגיע הזמן שמה כשיגיע
לא יפרע וימנא עובר למפרע צדקה
ישראל: מאי שנא רישא ב'. אי הגשתין
לא מעכשיו הוא מאי קא מהני צדקה
הגשתין נמי כי מתא זמניה ולא פרע
שקיל ליה צדקות: ומאי ש' ישראל.
פת ויין הנמכר צדקה: אבוד

בהנאה. ללא תלין ליה צדקות אלא מן של מלאי היה ושל ישראל הוא: גמ' צריך שיבטל
עובר עליו: כבפ"ב. של פיקדון אין להם שמירה אלא צדקה ואם לא נתן צדקה ואבדו
חייב בפשיעה: משום ריהא. שהכל נמריחו ומחטטו ומולאו: מסיבא. מקום: מתני' בשוגג
צדקה דלמיר אצרי מיד דחמץ צדקה אסור בהנאה מיהו שוגג דתרומה דכתיב צ"ה' ואומינא
יפק עליו ונתן לנכר את הקודש דבר הראוי להיות קודש שאינו יכול לשלם לו המעות אלא הפירות והתשלומין נעשין תרומה
בדלקתן' לאו לפי דמים משלם אלא לפי מזה משלם הלכך לאו צדקה דמים אוליין: במזיד. שהיו צדקותיה אפילו שגג צדקה
פסור מן התשלומין: ומדמי צדים. אם תרומה עמלה היא אין משלם לו דמי עדים שהיתה ראויה להיסק תחת תשליו משום
תרומה מויד אין זה חומש ואין תשלומיה לכפרה ואין נעשין תרומה דגבי חומש צדקה אצל מויד אינו אלא כשאר גזלן
עלמא ומשלם מעות ולפי דמים ולא לפי המדה ומתן צדקה לאו צדקה דלמיר צדקה ואף להיסק לא הו' חזי ליה ולא מיד אפסקיה:
ואחד

א"א. רישא וסיפא כשהרהינו אצל צלה הרהינו דכולי עלמא מכאן
ולהבא הוא גובה: קונה משכון. כל ימי הלוואה המשכון קניו לו ואם
נאנס חייב צדקותן שאינו עליו לא כשומר חנם ולא כשומר שכן
שטורין צדקותן אלא כולו צדקותיה וצדקותיה עומד: ולך תהיה
צדקה. צדקה העצט כתיב אי

אמרת קונה משכון איכא נדקה צדקה
שכיזה ששכז צדקה שהשאל לו
זה דבר הקניו לו ואם אינו קונה
נדקה צדקה^(א) וזו מניין על שלו
שכז: אבל ישראל מנכרי א"א.
הלך עד עבר עליה דלמיר מר
(לעיל דף נט). אצל אצלי כתיב של
אחרים: תנן נכרי שהלוה וכו'.
ואומינא לרצא לעיל ושניין
בשהרהינו אצלו והא אמרת השתא
דברי הכל נכרי מישאל לא קני:
א"א קשיא. מתניחין דלמיר ליה
כשהרהינו אצלו אם לא חתן לך עד
יום פלוני יהא שכן מעכשיו הלכך
נכרי שהלוה את ישראל קס ליה חמץ
צדקות נכרי וישאל שהלוה את הנכרי
קס ליה צדקות ישראל צרימא דלא
אמר ליה מעכשיו אלא כשאר משכון
נתנו לו וקצת לו זמן שאם לא יפרע
לו יגבה חמץ ממעכשיו רשום אותו
בדמים הלכך נכרי שהלוה לישראל
דברי הכל אפילו לא פרע ליה
אסור לישראל ליהנות ממנו דכל
ימות הפסח של ישראל היה למכאן
ולהבא הוא גובה ואי משום דהרהינו
נכרי מישאל לא קני וישאל

שהלוה פליגי חמץ דלמיר סבר כיון
שהרהינו צדקה קונה משכון וליכא
למימר הכא מכאן ולהבא גובה
ומאן דשרי קסבר ישראל מנכרי
ליכא נדקה ולא קני משכון: ופנא
תימא. דלפילו כשהרהינו שאני
לן צין אמר מעכשיו ללא חמץ
מעכשיו: פת פורני. פת גדולה
האפויה בתוך גדול כעין תנורים
שלנו שהתנורים שלהם היו קטנים
ומיטלטלין ופיהם למעלה ומדדיקין
הפת דפנים שאין אופין זה אלא
פתים קטנים ואורחא דמילתא נקט
לאידי דחשידי שקיל ליה צדקות:
אינו שובר. צדקה דקסבר
ישראל מנכרי לא קני משכון:
הגשתין. מעכשיו קאמר אם לא
אפרע לך עד יום פלוני עובר ואף
על פי שלא הגיע הזמן שמה כשיגיע
לא יפרע וימנא עובר למפרע צדקה
ישראל: מאי שנא רישא ב'. אי הגשתין
לא מעכשיו הוא מאי קא מהני צדקה
הגשתין נמי כי מתא זמניה ולא פרע
שקיל ליה צדקות: ומאי ש' ישראל.
פת ויין הנמכר צדקה: אבוד

כו א מ"י פ"ו מהלכות
 חובל ה' ו טוש"ע
 ח"מ ס"י שפ"ו סעיף א:
 פ"ב מ"י פט"ו מהל'
 מהלכות חסדיות
 הלכה א סמג לארץ קמא
 טוש"ע י"ד סימן נח סעיף
 א:

רבינו חננאל

הנאֵלֶּה: ^אהֲדָר בִּיה רַב אַחַז מִימֵה
דְּבַר קִמָּא דְחֻלִּין (ד' ד:). אִמֵּר
סְבִירָה הֵא מִנִּי ר' יְהוּדָה ^בלֵאמֹר
חֲמֵן שֶׁל עֲזַרְיָה עֲבִירָה לְאַחַר הַפֶּסַח
מוֹחַר מִיד מִפְּנֵי שִׁמְחָלִיפִים וְהֵכֵא
מִתְקִין לִר' יְהוּדָה אֶפְלִיו חֲמֵן שֶׁל
נִכְרִי אֲסוּר אֲחֵר הַפֶּסַח וְשֶׁל יוֹמֵר
דְּהֵסֵא סְבִירָה כִּס"ד דְּהֵכֵא לֵב אֲחֵא
מִעִיקְרָא וְרִצִּינוּ תֵּם מִפְּרָשׁ לֹא
זוּחָא מִן דֵּאֵא לֵרִין שִׂיחָא שִׁימֹר
לְחֻלִּין וְהוּא דֵּאֵא חֲמֵן וְשֶׁל
רֹאֵי לְעֹשֹׂם אֲחֵר הַפֶּסַח:

רַב אָשִׁי אָמַר דְּבוּלֵי עֲלָמָא.

וְקָשָׁה לִרְאִי הֵיכָּה גִרְסִין אִי
גִרְסִין דְּכּוּלִי עֲלָמָא פּוּדִין אִם
בֵּן לְרַבָּן אֲמַאי לֹא מַעַל אֶף עַל
גַּב לְיִשְׂרָאֵל אֲסוּר בְּהִנָּה מִכָּל
מִקּוֹם יִמְכְּרוּ לְנֹכְרִי הֶהְקֵדֵשׁ עֲמָנוּ
אִי גִרְסִין אִין פּוּדִין אֲפִילוּ לְרַבִּי יוֹסִי
הַגִּלְלִי אֲמַאי מַעַל וַיֵּשׁ לּוֹמֵר דְּגִרְסִי
אִין פּוּדִין וְאֶף עַל גַּב דִּלָּן פּוּדִין
לְהַכִּיל לְכָלכִּים מִכָּל מִקּוֹם שְׂרִי
לְהִסְקִי תַחַת תַּשְׁבִּילוּ וּכְדִפְרִישִׁית^א
וְהִנֵּה דְקִדּוּשָׁת דְּמִים אִין פּוּדִין
מִדְּרַבָּנָן וְלֹא גִזְרֵי רַבָּן אֲלֵא שְׁלֹא
לְהַכִּיל לְכָלכִּים אֲבָל הִיכָּה דִּלָּן
פּוּדִין מִדְּאֻרִייתָא דְּהֵימֵי הִיכָּה דִּאִכָּה
דְּקִדּוּשָׁת הַבּוֹץ אִין פּוּדִין אֲפִי לְהִסְקִי
הִנֵּה תַנִּי"ק (בִּפ"ק)^ב דְּבִבְרוּת (דף טו.)
אִם מִמּוּ יִקְבְּרוּ וְקֹאמֵר חֶסֶם מִמַּאי
וְהִנֵּה אִם מִמּוּ יִקְבְּרוּ מִשּׁוּם דְּבִצִּי
הַעֲמָדָה וְהַעֲרֵכָה דִּלְמָא מִשּׁוּם דִּלָּן
פּוּדִין הַקִּדְשִׁים לְהַכִּילֵין לְכָלכִּים
הַיֵּשְׁתָּא אִי טַעמָא מִשּׁוּם דִּלָּן פּוּדִין
אֲמַאי יִקְבְּרוּ וְהֵא רֵאִי לְהִסְקִי תַחַת
וְדִאי מִדְּאֻרִייתָא אֲלֵא וְדִאי מִדְּאֻרִייתָא
אִין לְעִיל (דף כג.) דְּרִשִּׁין
אִי אַחֵה מַשְׁלִיךְ לְכָכ כֹּל אִיסוּרִין
בְּשַׁחֲזוּרָה וְאִסְרִי אֲפִילוּ לְהִסְקָה אֲלֵמָא
וְאִם לְחַלְק בְּהִנָּה וְאִם
לְרַבָּן אֲמַאי לֹא מַעַל הֵלֵא
הֶהְקֵדֵשׁ יִכּוּל לְמַסּוֹר לְנֹכְרִי עַל מִנָּה
שִׁסְיָקוּן לִפְנֵי וַיֵּשׁ לּוֹמֵר דְּגִזְרִין
בְּמָא יִכְלְנוּ הַנֹּכְרִי וְכֵהֵא גּוֹזֵנָא אֲמֵר
מִנְּסַכְתָּ ע"ז (דף כז.) אִין מוֹכְרִין
בְּהִנָּה לְנֹכְרִי עַל מִנָּה לְשׁוּחָתָה וְכו'
וּמִכָּן מוֹכֵרֵת ר"י שֶׁהַמִּשְׁפָּה חָמֵד

בפסח ודעמו לנצרו מיו עובר פאזן
אמאי מעל לרבי יוסי הא מה
ומודה רבי יוסי דשקן אי אמאי רואה
הפסח מתוך דלא גזר. ושמוראל אמר חזק בפסח במינו
כדי יתנו אמר חזק בפסח כי בזה
הפסח מתוך דלא גזר.

דכמו שהוא עכשיו לא
נמי טעמא דכל איסורי
דכל הגשרפין אפרן מותר^א
ומעל לא דמי דהתם חזי

להא שמעטא משמיה דרב יוסף בהא לישנא
דכולי עלמא אין פודין את הקדרשים להאכילן
לכלבים והכא בהא קמיפלגי בדבר הגורם
למזון כמזון דמי מאן דאמר מעל^ב קסבר
דבר הגורם למזון כמזון דמי ומאן דאמר
לא מעל קסבר דבר הגורם למזון לאו כמזון
דמי רב אחא בר יעקב אמר דכולי עלמא
בר הגורם למזון כמזון דמי והכא
בפלוגתא דרבי יהודה ורבי שמעון קמיפלגי
מאן דאמר לא מעל כרבי יהודה ומאן דאמר
מעל כר"ש והא רב אחא בר יעקב הוא
דאמר דר' יהודה יליף שאור דאכילה משאור
דראייה אלא הדר ביה רב אחא בר יעקב
מההיא רב אשי אמר דכולי עלמא אין פודין
ודבר הגורם למזון לאו כמזון דמי והכא
בפלוגתא דרבי יוסי הגלילי ורבנן קמיפלגי
מאן דאמר מעל כרבי יוסי ומאן דאמר לא
מעל כרבנן: אמר רב חמץ בזמנו בין במינו
בין שלא במינו אסור שלא בזמנו במינו
אסור שלא במינו מותר במאי עסקינן אילמא
בנותן טעם שלא בזמנו שלא במינו מותר
הא יהיב טעמא אלא במשהו חמץ בזמנו בין
במינו בין שלא במינו אסור רב למעמיה
^ב דרב ושמואל דאמרי תרווייהו כל איסורין
שבתורה במינו במשהו שלא במינו בנותן
טעם רב גזר חמץ בזמנו שלא במינו אפו
מינו ושלא בזמנו במינו אסור כרבי יהודה
^ב ושלא במינו מותר דשלא בזמנו ושלא במינו
אפו מינו כולי האי לא גזרינן שמואל אמר
חמץ בזמנו במינו אסור שלא במינו מותר
שלא בזמנו בין במינו בין שלא במינו מותר
חמץ בזמנו במינו אסור שמואל למעמיה דרב
ושמואל דאמרי תרווייהו כל איסורין שבתורה
במינו אסורין במשהו שלא במינו בנותן
טעם שלא במינן אפו מינן לא גזר שלא
בזמנו בין במינן בין שלא במינן מותרין כר'
שמעון ורבי יוחנן אמר חמץ בזמנו בין
במינו ובין שלא במינו אסור בנותן טעם
שלא בזמנו בין במינן בין שלא במינן מותר
חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו בנותן
טעם ר' יוחנן למעמיה ^ב דר' יוחנן וריש לקיש
דאמרי תרווייהו ^ב כל איסורין שבתורה בין
במינן בין שלא במינן בנותן טעם שלא בזמנו
בין במינו בין שלא במינו מותרין כר' שמעון
אמר

שְׁחִיָּה דְּחֵי אֲמַרְתָּ עֹזֵב טַעַם נְמִי שָׂרִי. וּלְקַמֵּן פְּרִיךְ
כְּשִׁפְדָּה אֲחֻמוֹ הוּא שְׁלוֹ
אֵלָּא וְדָחִי לֹא עֹזֵב וְטַעַמָּא מִשּׁוֹם דְּלֹא יִרְאֶה ^(ד) יִתְחַה לֵּי

בד"ר ע"מא אין פוידן. וואליצא דר'
לאחר פסח אף לאחילת ישראל וזה
אף על גב דהשתא לא חזי הוואיל
מזון דמי: הכי גרסינן רב אחא בר

עקב אחר דכולי עלמא כממון
דמי: ובאן דאמר לא מעל. כרי
יהודה דלמר^ט אף לאחר הפסח אסור
ההגאה וכל שכן בפסח עצמו הלכך
לאו ממון איכא דלישראל לא חזי
ולאו גורם לממון איכא שאם יפדה
לא יהיה ממנו ולנכרי לא מודען דאין
פודין את הקדשים להאכילן לכלבים:
ומיד מעל בר"ש. דלמר^י ראווי הוא
לאחר הפסח אף (לאדם) (לישראל)
והו"ל גורם לממון: משאור דראייה.

ואם הקדש קח צפסא מוזר והכח
אמר לרבי יהודה לא מעלה: הכי
גרסינן רב אשי אמר דבזוי עלמא
אין פודין ודבר הגורם צממון לאי
בצממון דמי. כלומר דכולי עלמא
לנכרי לא מוציין ליה צפסא ומשום
דלאחר הפסא דחזי לישראל לא
מחייב ליה דדבר הגורם לצממון לאו

הגהות הב"ח

(א) תום ד"ה אין פורץ
וכו' ולתירוצ קמא קשה.
נ"ב ע"ן צחוק פ' האיש
מקדש דף נו בד"ה
המהדש בערלה:

הגהות וציורים

[א] עיין חכמת מנוח
 ותוס' ר"פ: [ב] נראה
 דצריך להוסיף בנותן
 מעט לאחר הפסח
 מותר:

ליקוטי רש"י

קמבר דבר החרם
לפמון במסון דמי.
 זשען צנצנא עמא
 נדרי מרנס (קד עא)
 קדשי שמינ האחריון
 חמלס ארענא וואס
 מאכט דגורס למוון
 וואס דאקש לא מוון
 בעלס הוא ונאקש לא
 שין קנא דרענא מינ
 בנותן [לד.]
שנים. יט טי
 [אוסר] כדי ליתן טעם
 עיל חילק וול גרייט נב.
 זשען (נערבן). וכל אינא
 דלאחר מן טעם איז
 טעמו יכר הוא שיעור
 נאשיס [ע"פ סו. ד"ה
 חמלא].

סאמר

סמך

כהיהא דאין רואין . ומכא כל האמור ס"ל להך מפרשים בדנפל
 בו מוס מעי"ט אי אפשר לומר דלר"ש אפילו אם עבר החכם והתירו
 אינו מותר שברי לא אמרו אלא אין רואין מומין בי"ט ומלשון זה
 נראה שאין האיסור אלא הראייה דהיינו הביקור והסתירה וגם
 קשיא לכו אחאי נקיע ר' שמעון במהניחין לישנא דכל שאין מקומו
 ניכר דאיכ' למיעט דאין מומו ניכר כלל קאמר אי לאו משום
 דלא שייך למימר הכי לר' יהודה בר פלוגתי' עפי הו"ל למינקט
 לישנא ברירא כל שלא ראהו חכם מעי"ט אלא ודאי דבדק לישנא
 כלל לן תרתי חדא שאין מומו ניכר כלל וזה אפילו התירו חכם
 אסור משום מוקלא ועוד שני היכא דלא איתחזי לחכם מעי"ט
 וזה אם התירו חכם מותר לשחטו ואפי"ה כ"ל ותני תרווייהו באין
 זה מן המוכן דבטולד בו בי"ט חכם מן המוכן כלל ובמע"ט אינו
 מן המוכן אף לאחר שראהו חכם אינו רשאי להתירו אבל אם
 התירו מותר ובטולד הוא ומומו עמו אם עבר וראהו מתירו
 לכתחילה והא דמשבש ליה לאדא בר אוכמי ולא מוקי להיהא
 ברייתא דתלחא בבי בהך גווי דפרישנא משום דעל כרחיך
 מתניתא דרב אובשיא פליגי אדאדא בר אוכמי משום דלמתניתא
 דרב אובשיא דכ"ל ותני מוס דעי"ט בדי' מוס ד"ט וסני
 אחרוייהו אין זה מן המוכן. ע"כ ס"ל דאף בנול' מעי"ט אינו מן
 המוכן מיהא לענין זה שאף אם ראהו חכם ויודע בו שהוא מוס
 קבוע אסור לומר מותר הוא ואילו לאדא בר אוכמי דהני בבב'
 בפני עצמה נולד מוס מעי"ט ותני בה אין מבקרין אותו משמעו
 דוק' הביקור אסור הא אם ביקרו וראהו שהוא מוס קבוע מותר
 לו לכתחילה לומר מותר הוא עד שמוה בא אביו לאבוקי דרגא
 לנולד הוא ומומו עמו שמבקרין אותו לכתחילה והלנע"ד כתבתי
 צבי. אשכנזי ס"ט :

שאלה פו

שאלה ילמדנו רבנו חפ"ה שגאלא בתרנגולת או בתבשיל
 בשביעי של פסח מזה דין התרנגולת או התבשיל :
תשובה חמץ משכו שנתערב בפסח נר' דאין עוברין עליו
 כל יראה וכל ימלא אפילו מדרבנן לפי הטעם שכתב
 רש"י בפ' כל שעה דחמץ צמנו במשכו אף שלא צמנו משום
 דבכר' הוא ולא בדילי מיניה כולי שחא נמלא דתריני בעין כרת
 ולא בדילי מיני' ובאיסור ראיה לביא כרת לא אסרינן ליה במשכו
 ואפילו מדרבנן דהא הך דשלא צמנו במשכו מדרבנן הוא וקיי"כ
 רש"י פעמא משום דבכרת הא לאו הכי אף מדרבנן שרי . והא
 דתקן בפרק חלו עוברין בפסח כותח הבבלי ופירש"י עוברין
 עליהן ב"י וכל ימלא ובגמ' אמרי' דכותח הבבלי לית ביה כזית
 בכדי אכילת פרס ע"כ ל"ל דאית ביה עממא דאי לית ביה עממא
 לא מיבעי' לאזהרה אין בו אלא אפילו לכתחילה מותר להשתותו
 ואפילו מדרבנן . וכן לפי הטעם שכתב הרמב"ם בפס"ו מהלכות
 מאכלות אסורות דחמץ הוא דבר שיש לו מתירין ע"כ ל"ל שמומ
 להשתותו ואפילו מדרבנן דאי אסור' להשתותו מדרבנן מיהא הרי
 אין לו מתירין וא"כ יעבור עליו כל יראה וכל ימלא מדרבנן וכן למכ
 שהסיק הרמב"ם לומר דמה שאסרוהו אף בשאינו מינו הוא למאמר
 ההורה כל מחמץ לא תאכלו לפי' החמירו בו על כרחיך לומר
 דאשמיא קמא סמיך דכיון דיש לו מתירין אחר הפסח אסרוהו
 במשכו דאי לאו הכי קשיא למכ ליה להרמב"ם למימר לעיל דין
 ט' דעס איסור החמץ בכל שהוא משום דהוה דבר שיש לו
 מתירין חפוק ליה דאפילו אין לו מתירין אסור משום כל מחמץ
 אלא על כרחיך עיקר טעם איסור החמץ במשכו משום דהוה דבר
 שיש לו מתירין אלא ודאי משום הא לחוד לא הוה לן למיסר אלא
 במיז ולא בשאינו מינו אלא שחמירו בו אף בשאינו מינו משום
 שנאמר כל מחמץ א"כ מבצע דמותר להשתותו . ולא מיבעי'
 לדעת רוב המגיד שכתב בפ"ד דין ח' דלדעת הרמב"ם אינו
 עובר עליו בב"י וב"י אלא בשנים בו כזית בכדי אכילת פרס אלא
 אפילו למ"ש בשם הרמ"ך דאף בפחות מכן עובר ועל ידו החזיק
 בכסף משנה נראה פשוט דעד כאן לא קאמרי' אלא בשנים שם
 ביא

תשובה נראה לי דס"ל להך מפרשים דיש חילוק בין מולד בו
 מוס מעי"ט לנולד בי"ט דבטולד מעי"ט לכתחילה
 הוא דאין לו לחכם לומר מותר' הוא אף לאח' שראהו ביום טוב
 שהרי אמירת הכתוב היא כאלו פוסק הדין ואומר פלוני אחי
 זכאי ופ' אחי חייב אבל אם כבר אמר החכם מותר הוא או מוס
 קבוע הוא מותר לשחטו בי"ט שהרי אין בו משום מוקלא כלל
 כיון שנפל מעי"ט אבל נפל בו מוס בי"ט אף אם אמר החכם
 מוס קבוע הוא אסור לשחטו מחמת מוקלא. ושלשה חלוקי דיוני
 הם נולד הוא ומומו עמו אין מבקרין אותו משום טלטול ואם
 כבר ביקרו החכם מותר לו לכתחילה לומר מוס קבוע הוא ובטולד
 בו מוס מעי"ט אף אם ראהו החכם וביקרו אסור לו לומר מוס קבוע
 הוא דה"ל כדן דין בי"ט אבל אם כבר אמר החכם מוס קבוע
 הוא מותר לשחטו שהרי כבר דן את הדין והשם מוקלא אין בו
 כיון שמעי"ט נולד המוס ובטולד מוס בי"ט אף אם התירו החכם
 אסור לשחטו משום מוקלא . ובהכי רוחא לן שמעממא דלא
 חיקשי קשית החוספות שהקשו באין לדין דף כ"ו ובכירה דף
 מ"ז ע"ב דבאין לדין פי' רש"י שהוא מטעם דהוה ליה כדן דין
 וכהי' בודאי מוכחא סוגיא דאין לדין ובכירה איתא בהדיא דעממא
 משום מוקלא ופי' החוספות הוא דוחק מלבד דמוכח בנמצא בפרק
 כינה בבב' דדוקא בטולד בו מוס בי"ט הוא דאית ביה מוקלא
 ולא בטולד מעי"ט דהא אמרינן הכס תלחא מי יימר . מי יימר
 דנפ"ר ביה מומא ומי יימר דהוה מוס קבוע ומי יימר דמיוזקיק
 ליה חכם :

ומה שהחוספה בקשו להכריע דאפילו בחד מי יימר אסור רבי
 שמעון דהא קאי ארבי יהודה דלא שרי אלא בשביה בו
 מוס קבוע מעי"ט אינו מוכרע דר"ש תרתי קאמ' דהיינו בין מולד
 בו מוס מעי"ט ובין נולד בו בי"ט וכן אמר רבינו ר' יהודה
 אף רבי יהודה מודה ובטולד מעי"ט פליג עלי' דרבי יהודה שרי
 לכתחל' ור"ש אסור לכתחל' ושרי בדיעבד . גם מה שהוכיחו
 החוספות מהאקפסא דרמי בר חמא לע"ד אינו מוכרע דמתניתין
 דמפירין נדרים בשבת ככ"ט איתא ואפילו רבי יהודה מודה בה ואי
 ס"ד דעס מי יימר כדאי הוא להיות מוקלא לר"ש בתלת מי יימר
 מסתברא דלרבי יהודה אפילו בחד מי יימר ראוהו הוא להיות מוקלא
 דבכל דוכתא רבי יהודה מחמיר במוקלא מר' שמעון אלא דבכור
 שנפל בו מוס מעי"ט ס"ל לרבי יהודה כיון דידע מאחמול שמוס
 קבוע הוא לפי דעתו ורואין מומין בי"ט דשחיס טיטויה ולא מקאי
 ליה ואיבו הוא דקטרת ומייתי חכם דשרי ליה לאוכלו בי"ט שהרי
 לכך הוא עומד לאפקי' באשה שגדרה שאינה מחזרת לפינים בעלה
 שיפיר נדרה שהרי אדרבא דעתה היא שגדרה יהיה קיים וא"כ
 אי ס"ד דמטעם מי יימר כדאי הוא להיות מוקלא לר"ש בתלת
 א"כ לר"י אפילו בחד מי יימר היכא דלא מיהדר למישרא
 נידריה מע"ט יאסר משום מוקלא ולא עוד אלא דלר"ש נמי אית
 לן לאיפולגי בין מי יימר דמיוזקיק ליה חכם בנדר לזיקוק חכם
 דבכור דבכור כיון דניחא ליה לבצל הבכור לאהדורי אמאן דשרי
 בוכיב בחד מי יימר לא מקאי ליה' אבל בהפר' נדרים כיון
 דבעל הנדר לא איכס' ליה מערב שבת לאהדורי אמאן דשרי
 נדרים אדרב' רואה הוא בקיומו מסתברא דבחד מי יימר נמי
 ליחסר משום מוקלא :

ובהכי ניחא לי תמיכה החוספות בפרק כינה דף מ"ג ע"ב
 ד"ה מי יימר תימא מי דמי הכס ודאי לא מיוזקיק
 ליה חכם דאין רואין מומין בי"ט אבל הכא דאין לן איסור בדבר
 מיוזקיק לה בעל כו' שביא ודאי תמיכה רבנא ותיוראם שכתבו
 דבעל נמי לא ניח' ליה וכו' אינו מספיק ולדידי ודאי ניחא לא
 מיבעי' לרבי יהודה דמתמיר במוקלא וכדכתבנא אלא אפילו
 לר"ש דכיון דאיכא ניחא לה בקיום נדרה וע"כ בין השמעות
 אכתי בעל לא שמע דאי שמע חו לא מאי מפר בשבת ובידה
 שלא להשמיע לאזניו של בעל ומסתמא דעתה בין השמעות שלא
 להשמיע לבעלה את נדרה בשבת שהרי היא רואה בקיומו הדר
 וזה ליה ככה' דאין רואין מומין וכן בהמר' חכם כיון שבעל
 הנדר רואה הוא בקיומו הרי בין השמעות מקלכו מדעתו וכו"ל

זמנים. הלכות חמץ ומצה פ"א

ז האוכל מן החמץ עצמו וכו'. פרק יוס הכפורים ביומא (דף ע"ג:) חלי שיעור ר' יוחנן אמר אסור מן התורה ריש לקיש אמר מותר וקיי"ל כר"י. והוא כלל לכל מאכל אסור שבחמץ:

ח אסור לאכול חמץ וכו'. זה מצוה אחרת מהמסכתא. ומ"ש רבינו שיש בו מלקות הוא לדעת ר' יהודה דאמר בפרק כל שעה (פסחים כ"ח:). ומנין לאכול חמץ משש שעות ולמעלה שהוא בלא תעשה שנאמר לא תאכל עליו חמץ ושעה שאסור באכילה אסור בהנאה וכן דעתו בלאחר זמנו כנזכר שם ור' שמעון חולק בזה ואומר שחמץ צין לפני זמנו צין לאחר זמנו אינו עובר עליו וכבר כתבתי למעלה שהלכה כר' שמעון בלאחר זמנו. ודעת רבינו שאין הלכה כמותו אלא לאחר זמנו דסתם מתנין אחיא כותיה אבל לפני זמנו הדרינן לכליל דקיי"ל כר' יהודה דרבי יהודה ורבי שמעון הלכה כר"י דשני מחלוקת הן וכתרי קראי נפקי לה לר"י חד לפני זמנו וחד לאחר זמנו הילכך קיי"ל כר"ש בחדא דהיינו לאחר וכו' בפלגי שאלמנו פ"ק (דף ד: והו.)

ז האוכל מן החמץ עצמו בפסח כל שהוא הרי זה אסור מן התורה שנאמר לא יאכל. ואף על פי כן אינו חייב כרת או קרבן אלא על כשיעור שהוא בזית. והאוכל פחות מכזית במזיד מכין אותו מכת מרדות: **ח יאסור לאכול חמץ ביום ארבעה עשר מחצות היום ולמעלה** א סמ"ג לאין ע"ו: ב טור סי' תמ"ג סמ"ג שם: ולמעלה

זמניו. להרב המגיד שכתב שרבינו פסק כחכמים דפטרי צאין בו ומחייבי ביש בו קשיא מה שהקשימו על הפי' הראשון: ונראה לומר דלדברי רבינו שפסק בחכמים והוא מפרש ביש בו לחכמים נמי חייב מלקות וצאין בו פטור ור"א סבר דצאין בו חייב מלקות ואע"ג דבשאר איסורים פטור, הכא חייב משום קרא דכל מחמץ וחכמים סברי דא"ל לומר דקרא דכל מחמץ אחא לחייב צאין בו דכיון דלית ביה שיעורא א"ל לחייבו אלא כי אחא קרא לא אחא אלא ליש בו לומר דאע"ג דבשאר איסורים כרת נמי חייב בפסח פטור מכרת וטעמא מדכתב גבי אוכל חמץ ונכרתה וגבי מחמץ שהוא מערובת חמץ לא כתב ונכרתה וא"ל לומר דמחמץ מיידי צאין בו דא"ל לחייבו כלל כמ"ש הילכך על כרחך לומר דאחא לפוטרו מכרת אע"פ שיש בו וגזירת התורה היא להקל בו בכך מבשאר איסורין ולפי זה שכתב רבינו שנאמר כל מחמץ לא תאכלו לא קאי למ"ש לוקה דלחא לא אינטריך קרא דמדין שאר איסורין נפקא אלא לאינו חייב כרת קאי מדלא כתב גבי מחמץ אלא לא תאכלו ולא ונכרתה. ובהכי מתיישבים דברי ה"ה בפירוש דברי רבינו בלי פסוק:

ז האוכל מן החמץ עצמו בפסח וכו'. שנאמר לא יאכל. קשיא לי למה לי קרא בחמץ בפסח הא בכל איסורין שבחמץ קיי"ל חצי שיעור אסור מה"מ. ועוד קשה דאי מקרא איפכא ה"ל למילף מנייה דלא יאכל שיעור אכילה משמע וכו'. ועל מ"ש והאוכל פחות מכזית במזיד וכו' קשיא לי למה ליה פחות מכזית דהא האוכל כל שהוא קיימין

לחם משנה

היא כיון דכבר רבינו מקצתו לפחות מבי כל דהא רבנן כי כל דרשי א"כ סברא הוא לרבות ג"כ עירובו כיון דכבר רבינו מקצתו:

ח אסור לאכול חמץ ביום ארבעה עשר וכו'. וכל האוכל *אחר זמן זה לוקה מן

המורה. כתב ה"ה ורצא גופיה כו'. וא"ת מה ראייה היא זו הא לעולם דהלכתא כר"ש ומאי דמפקיה מהתם דלא תשחט וכו' לא הוי אלא עשה או איסורא אבל לאו לא הוי דהא לא אמר קרא אלא לא תשחט הפסח צדוד החמץ קיים אבל לא הזהיר על החמץ שלא יאכלוהו וזה ברור וכמו שכתב לקמן בשם הראב"ד ז"ל. ונראה לומר דה"ה לא סבר כר"ש דאית ליה כך אלא דצין לפני זמנו צין לאחר זמנו אית ליה לר"ש דמותר והראיה שם אמר בפ' כל שעה (שם דף ג.) בדברי רבא חמץ שלא בזמנו צין בזמנו צין שלא בזמנו מותר

04/07/2018 14:04

משנה למלך

ז האוכל מן החמץ עצמו בפסח כל שהוא ה"ז אסור מן התורה שנאמר לא יאכל. יומא פ' יוה"כ (דף ע"ד.) גופא חצי שיעור ר"י אמר אסור מן המורה ור"ל אמר מותר מן המורה ר"י אמר אסור כיון דחזי לאיטרופי איסורא קא אכיל ר"ל אמר מותר אכילה אמר רחמנא וליכא. וכתב הכי אמרין תמא כותיה דר"י כל חלב לרבות חצי שיעור וכתבו החס' דמאי דאיטריך לר"י טעמא דחזי לאיטרופי אע"ג דלית ליה ברייתא דמרבה לחצי שיעור מקרא דכל חלב הוא משום דאי מקרא דכל חלב הוא עיקר קרא לכו לאטריך ואסמכוהו אקרא דכל השחא דקאמר טעמא דחזי לאיטרופי סברא הוא מהאי טעמא דדרשא גמורה היא לחצי שיעור ע"כ. (א"ה עין מ"ש פ"ה מהל' שבת הלכה א') ומדברי הר"ן בפ' דשבוט נראה דמ"ה אטריך לטעמא דחזי לאיטרופי משום דאי מקרא דכל חלב לא הוה ילפינן מנייה לשאר איסורין משום דהו"א גזירת הכתוב היא בחלב דאף חצי שיעור יהיה אסור משא"כ בשאר איסורין אבל השחא דאמרין טעמא מסתברא דבי אסר קרא בחלב חצי שיעור הוא משום דחזי לאיטרופי וא"כ טעם זה שייך בכל האיסורים וילפינן מחלב לכל האיסורין דפחות מכשיעור אסור מן המורה משום דחזי לאיטרופי וקיי"ל כר"י וכן פסקו כל הפוסקים דחצי שיעור אסור מן המורה. ולפי זה יש לתמוה על רבינו דל"ל קרא בחמץ בפסח הא בכל איסורין שבחמץ קיי"ל חצי שיעור אסור מן המורה. ומו דאי מקרא איפכא הוה ליה למילף מינה דלא יאכל שיעור אכילה משמע וכבר הקשה זה מרן בכ"מ והניחו ב"ע. וראיתי לרב מהרל"ה בתשובה סי' נ"א דהוקשה לו קושית מרן ז"ל הללו ותייך דאיסור חמץ דלא דמי לחלב דמשם למדו דחצי שיעור אסור משום דחלב אסור לעולם ולא היה לו שעת הימר מה שאין כן בחמץ שמותר קודם הפסח ולכן הוצרך פסוק בפני עצמו בחמץ לאסור חצי שיעור (קודם הפסח) והוליד הרב ז"ל מה דציוס י"ד משעה ששית ולמעלה אין איסור תורה בפחות מכשיעור. ולקושית השניה הנזכרת גם כזה האריך הרב יע"ש: וראיתי להרא"ם ז"ל בתוספותיו על הסמ"ג הלבבות חמץ שבתב וז"ל והאוכל חמץ בפסח כל שהוא וכו' שנאמר לא יאכל חמץ ואכילה כל דהוא משמע ואע"ג דאינו חייב כרת או קרבן אלא בזית שיש בו חמץ דאחא הלכתא ואפיקתיה משמעויה אבל לאיסורא כדקאי קאי והא דקאמר בגמרא מ"ט דר"י משום דחזי לאיטרופי ה"פ מאי טעמא לא מוקמי לה להלכתא לאיסורא כי היכי דמוקמי לה לעונשין משום דחזי לאיטרופי לעובר עליו בלאו או בזית וכבר עוד ואע"פ אינו חייב קרבן או כרת אע"ג דלענין איסור אמרין דאכילה כל דהוא משמע לענין כרת או קרבן אינו אלא בזית דאחא הלכתא ואפיקתיה משמעויה עכ"ל. וא"ת דתיקשי לדברי הרב דהא בגמרא מוכח דטעמא דחצי שיעור הוא מריבויא דכל חלב. וי"ל דגם לסברת הרב אכשר לחמן כמו שכתבו החוספות או כדברי הר"ן דהכונה כך היא דכל מקום שנאמר בחמץ אכילה כל דהוא משמע אלא דאחא הלכתא ואפיקתיה משמעויה ור"ל סבירא ליה דמוקמינן לה להלכתא לאיסורא כי היכי דמוקמינן לה לעונשין וליכא בחצי שיעור איסור מן המורה ור"י ס"ל דלא אחא הלכתא ואפיקתיה משמעויה אלא לעונשין אבל לאיסורא כדקאי קאי וראיה לזה מדכתב רחמנא כל חלב לרבות חצי שיעור אלא דאי מהאי קרא לחוד הו"א דאחא הלכתא ואפיקתיה לקרא משמעויה מכל וכל אף לאיסורא וקרא דכל חלב אסמכתא בעלמא אבל השחא דאית לן טעמא דחזי

שלא כדרך
אכילה

לוקין, דאין עובר על לאו דלא יאכל כיון דהוי שלא כדרך אכילתו, רק לשיטת התוס' דלר' שמעון אסור ג"כ חמץ באכילה בערב פסח מעשה דתשבייתו דמשמע להשגיח שלא כדרך אכילה, עיין תוס' כ"ח ע"ב ד"ה רבי, א"כ בתשבייתו לא כתיב לשון אכילה ועובר בעשה אף שלא כדרך אכילה, על כן לא אמרינן שם דהכל מודים בחמץ כיון דאין לוקין, אבל אכלאי הכרס לוקין דעובר על הלאו דלא כתיב ביה אכילה, ע"ש.

ולא ידעתי, עכ"פ בשאור אף דאינו ראוי לאכילת אדם אליבא דכולי עלמא עיין פרי מגדים [הג"ל אות א'], ומבואר להדיא בבינה דעל שאור חייב כרת ומלקות כמו חמץ עיין ז' ע"ב, ושם מבואר להדיא דשאור אינו ראוי לאכילה*, א"כ אמאי לא אמר הכל מודים בשאור כמו שהקשה הפרי מגדים. וגם לפי מה שכתב [המקור חיים] דעובר רק אעשה דתשבייתו, א"כ בגוונא דליכא עשה כגון של הקדש³⁶ או נשים לשיטת קצת אחרונים דאינו מנזות³⁷, א"כ לא יהיו חייבים על שלא כדרך אכילתו, ואינו במשמע, ואין כאן מקום לפלפל כי העניינים ארוכים³⁸.

כ"ל בכד
אכילת
פרס

והנה אפשר לומר, כמו דאבר מן החי אסור בחזק פטור, כיון דחידוש הוא דעצמות וגידין מטורפין, א"כ אין לך צו אלא חידוש, דוקא אי אכלו צבת אחת אבל בכדי אכילת פרס אינו מטורף, עיין סוף גיד הנשה חולין ק"ג ע"ב ופרי מגדים [סי' ס"ה משבצות סק"ד], דגם בגיד הנשה דחידוש הוא דאין בגידין צבות טעם והתורה אסרתו, ג"כ דינא הכי, ע"ש, א"כ כאן נמי באכל חמץ שנפסל מאכילת אדם או שאור דאינו ראוי לאכילה, אף דהתורה חייבה אותו מ"מ חידוש הוא, א"כ דוקא צבת אחת* אבל חלקו בחזק פטור⁴⁴, עיין לעיל מנזות גיד הנשה [מצוה ג' אות ח']⁴⁵. ולקמן [מצוה קס"א אות ט"ו] הקשיתי על זה קושיא ענומה, דבצבחים ע' ע"א מבואר להדיא כיון דחידוש הוא אפילו ביותר מכדי אכילת פרס מטורף, ועיין מה שכתבנו שם. עכ"פ לפי פסק הר"מ [פ"ה ממאכלות אסורות ה"ד לגבי אבר מן החי], א"כ בשאור ג"כ דינא הכי, דחלקו בחזק פטור כמו בגיד הנשה.

ועיין פרי מגדים שם שכתב, דאפשר גבי גיד הנשה ג"כ חזי שיעור מותר דלא חזי לאטורפי* היינו כדי אכילת פרס,

אוחז חזי זית חייב, וגם מטורף בכדי אכילת פרס. ולענין אס כרכו בסיב ע"ש במשנה למלך הי"ב, ואין צורך לכפול דיינו ככל מאכלות אסורות. וע"ש בה"ה, דחמשת מיני תבואה וקמחין ובצקות שלהן כולם מטורפין לכזית לענין חמץ.

[ג] **והנה** בכלל הלאו הוא שאור, וזה לשון ר"מ כאן פ"א ה"ב, ואיסור החמץ ואיסור השאור שבו מחממין אחד הוא, והוא מש"ס ב"ה ז' ע"ב פתח הכתוב וכו', ועיין שם בהרצ המגיד וכסף משנה ולחם משנה. ופרי מגדים או"ח בפתיחה כוללת ה"ל פסח מפלפל שם בח"צ [ריש] פ"ב, ומביא שם שיטות, דחמץ אף דנפסל מאוכל אדם חייב כרת ומלקות, ושאור אף שנפסל מאכילת כלב חייב כרת ומלקות דגזירת הכתוב היא. וע"ש [אות ב'] שהקשה דפסחים כ"ד ע"ב אמר ר' יוחנן כל איסורין שבתורה אין לוקין עליהן אלא דרך הגאון וכו' והכל מודים בכלאי הכרס שלוקין עליהן אפילו שלא כדרך הגאון, ולא אמרינן הכל מודים בחמץ או בשאור דחייב עליהם אף שנפסל מאוכל אדם או אפילו מאכילת כלב, ובכל האיסורין פטור אס אבל אחר שנפסל ממאכל אדם, עיין ר"מ פ"ד ממאכלות אסורות הי"א. וע"ש שכתב דמ"מ אס עירב צו דבר מר פטור, כמו גיד הנשה אף דעץ בעלמא הוא מ"מ אס עירב צו דבר מר פטור. וע"ש [אות ג', ר'] שכתב גבי חמץ דוקא אס ראוי לשחקו ולחמץ צו, הא בלאו הכי פטור אס נפסל מאוכל אדם. וע"ש [אות ח'] שכתב דשאור אס נפסל מאכילת כלב חזי בפלוגתא דהר"מ והרא"ש ד"כ כאן פ"א ה"ב. ועיין ז"ל במשנה ראשונה בבינה שכתב דדעת הר"מ גבי חמץ דעל אכילה אינו חייב אס נפסל מאכילת אדם, רק לענין ביעור, ועל השאור בודאי חייב אף דלא חזי לאדם כמבואר שם בש"ס [ביצה ד' ע"ב], ואס שאור נפסל מאכילת כלב חזי בפלוגתא [הג"ל], וכבר ידעת שאין דרכי בחיבור זה להאריך במקום שהאריכו האחרונים.

ועיין במקור חיים ה"ל פסח סי' תמ"צ [ביאורים סק"ב] תירץ הקושיא אמאי לא אמרינן הכל מודים בחמץ דאף שנפסל מאכילת אדם חייב שלא כדרך אכילתו, ותירץ נהי **דחמץ שנפסל מאכילת אדם נראה שם מהפוסקים דאסור מן התורה**, מ"מ אין

בשולי המנחת

חייבים עליהן בכדי אכילת פרס⁴⁰. ומה שלמד רבינו מדברי הפמ"ג אף לענין חמץ בפסח, יש שהעיר שכל זה שייך לפירוש⁴¹ שהטעם שפטור באבר שחילקו הוא משום שסתם אכילה היא בבת אחת, ושיעור כדי אכילת פרס לא נאמר באיסור אבר מן החי, ולא ילפינן מעלמא משום שאבר מן החי חידוש הוא. אבל לפירוש התוס'⁴², שהטעם שפטור באבר שחילקו הוא משום שלאחר שחילקו אין עליו שם אבר מן החי, אין לומר כן אלא במקום שחלות האיסור הוא על דבר שלם כמו אבר מן החי וגיד הנשה, אבל לענין חמץ ושאור אין לומר כן⁴³.

ולא חזי לאטורפי. אולם במקום אחר⁴⁶ נסתפק הפמ"ג, שאפשר שהטעם דחזי לאיצטורפי אינו עיקר כ"כ, ואף כשאין טעם זה

דשאור אינו ראוי לאכילה. יש מהאחרונים שנקט, שמהאי טעמא אינו עובר על שאור אלא בבל יראה, אבל איסור אכילה אין בו מן התורה³⁴. ויש שכתב, שמה שמצינו חיוב מלקות בשאור היינו כשעירבו עם דבר אחר ועי"ז נעשה ראוי לאכילה, אבל באכילה שלא כדרכה י"ל דפטור³⁵.

א"כ דוקא בבת אחת. כמה אחרונים חולקים על הפמ"ג וסוברים שדוקא באבר מן החי שעובר האיסור באכילת הבשר, וצריך שתהיה האכילה כדרכה, אלא שחידשה התורה לצרף את הגידים והעצמות לשיעור הבשר, ולכן הוי חידוש ואין נוהג בו שיעור אכילת פרס, אבל גיד הנשה שאין בו חידוש זה, חייבים עליו בכדי אכילת פרס³⁹. ולפי"ז אף בחמץ ושאור שאינם ראויים לאכילה, כיון שלא מצינו חידוש בשיעור האיסור,

אוחז חזי זית חייב, ועי' ילפינן, ועי' מנחת סולת. ³⁵ מהר"ם שיק אות א. ³⁶ דליכא תשבייתו כמש"כ רבינו לעיל מצוה ט אות ב ד"ה וחמץ. ³⁷ עי' לעיל מצוה ט אות ד. ³⁸ ועי' להלן אות ה ד"ה והנה. ³⁹ שו"ת כתב סופר יו"ד סי' לד, מהר"ם שיק מצוה ג אות ד ושו"ת או"ח סי' רנד, מנחת סולת, וע"ע כלי חמדה פרשת וישלח אות ג שחלק ג"כ על הפמ"ג מטעם אחר. ⁴⁰ וכ"כ בשו"ת אחיעזר ח"ג סי' ה

חייבים עליהן בכדי אכילת פרס⁴⁰. ומה שלמד רבינו מדברי הפמ"ג אף לענין חמץ בפסח, יש שהעיר שכל זה שייך לפירוש⁴¹ שהטעם שפטור באבר שחילקו הוא משום שסתם אכילה היא בבת אחת, ושיעור כדי אכילת פרס לא נאמר באיסור אבר מן החי, ולא ילפינן מעלמא משום שאבר מן החי חידוש הוא. אבל לפירוש התוס'⁴², שהטעם שפטור באבר שחילקו הוא משום שלאחר שחילקו אין עליו שם אבר מן החי, אין לומר כן אלא במקום שחלות האיסור הוא על דבר שלם כמו אבר מן החי וגיד הנשה, אבל לענין חמץ ושאור אין לומר כן⁴³. **ולא חזי לאטורפי**. אולם במקום אחר⁴⁶ נסתפק הפמ"ג, שאפשר שהטעם דחזי לאיצטורפי אינו עיקר כ"כ, ואף כשאין טעם זה

אבל למפטר איזה גופיה לא מפטר דכין דחשיב ליה למכילה צעירה מחייב עליה מלקות. ולפי שטם זו יחייב מ"ש הרמב"ם ז"ל פ"א מהלכות חמץ ומלאה אין חייבין כרת אלא על אכילת עיולו של חמץ אבל עירוב חמץ כגון טוחה הבבלי ושכר המדי וכל הדומה להם מדברים שהחמץ מעורב בהם אם אכלו בפסח לוקה ואין בו כרת. ובהשגות א"א הרב פסק באלו כרבנן משום דאין בהם כזית בכדי אכילת פרס. והנה אם הרב סובר כשטם הסוספות אין עליו השגה דהכא במ"ע דאכיל ליה צעירה ואית בהו כזית בכדי אכילת פרס ורבנן איירי בדשטר ליה משטר דלית בהו כזית בכדי אכילת פרס ושפיר פסק כרבנן. וק"ל שפיר הרב ז"ל כתב בפ' י"ד מהלכות מאכלות אסורות כל האוכלין האסורין אינו חייב עליהם עד שיאכל אותם דרך הנחתן כילד הרי שהמחה את החלב או שאכל חלב חי וכו' הרי זה פטור והלא חלב חי מאכל גמור הוא אלא מפני שאין דרך בני אדם לאוכלו חי בטל דעתו אלא כל אדם אע"ג דלאו מחשבים ואכיל ליה ונהנה ממנו פטור וכו' והוא הפעם בני שאכל כוחה צעירה. ועוד משנה שלימה שנינו ביומא פ' יו"כ אכל אוכלין שאין ראויין לאכילה ושהם משקין שאין ראויין לשחיה והשחה ליר ומוריים פטור והלכתא היא וכחוס כל פוסקי הלכות. והלא ליר ומוריים לטבל עבדי ומש"ה אי שחי ליה צעירה פטור לפי שלא אכל אותו כדרך האוכל ובטלה דעתו אלא כל אדם לשיקף אי רואה שלא היה דעת הרב דאכיל ליה צעירה אלא ע"י עיבוד כי אורחים וכאשר הבין בדעתו דהאב"ד ז"ל. ואפשר לחדש כמו שחידש בעל מ"מ עיין עלה או כמו שחידשתי אי בתשובת שאלה שהיה בכתובת הסוד חמץ הרבה והוא עב ויטבל הדב"ה בו כגון מאכל מעט וטיבול הרבה עד שנמצא אוכל כזית חמץ בכדי אכילת פרס חם קרוב מאד אלא השכל ועיין באותה תשובה לפי שהארכתי בה הרבה. וכ"כ הריב"ז ז"ל בפ' רש"י ז"ל דאי אכיל ליה צעירה פטור ממלקות והבי רביטא פשטא דסוגיא דפסחים וזמר. וכן נראה כי אפילו הסוספות רפיא בידיהו שפיר לא כתבו כן בסוגיא של פסחים שהיו במקומה וכחוס צמיר שאינה מקומה וגם לא כתבו אלא ומ"מ נראה ולא ידקדק בה אלא מי שהוא רגיל בחסופות וא"ל קשיא מהאי דחלב חי ומהאי דליר ומוריים. ואפשר דלא אמריה אלא דוקא בחמץ בפסח דאיסורי הנאה הוא וכיון שאכלו נהנה אפילו דאכיל ליה צעירה. וא"ל לא הו"ל מזה הכלל אלא בשר בחלב וכלא הכרם לפי שלא נאמר בהם אכילה אבל חמץ בפסח אם אכלו שלא כדרך הנחתו פטור. י"ל לדעת הרמב"ם ז"ל הכי נמי אבל לדעת הסוספות איכא למימר דה"מ היכא שהנהגה בחמץ שלא כדרך אכילה היינו מלוגמא או רעים וכו' צו אכל נהנה בו דרך אכילתו אע"פ שהוא שלא כדרך הנחתו כיון דסוף סוף אכל ונהנה כדרך אכילה חייב. וכן יש לדרקת מלשון בעל מ"מ שכתב פ' ח' מהלכות מאכלות אסורות על לשון הרב שכתב כל מאכל שהוא אבוד בהנאה אם נהנה ולא אכל כגון שמכר או נתן לעכו"ם או לכלבים אינו לוקה וכו'. וכתב מניד משנה כל מאכל וכו' פ' כל שעה כל איסורין שבתורה אין לוקה עליהם אלא דרך הנחתן וכל דבר הראוי לאכילה אין דרך הנחתו אלא דרך אכילה כחקנו ומדוה"ר לומר דרך. אכילה כחקנו משמע דיש סברא לומר כיון שאכל אותו אע"ג דאין אוכלו כחקנו חייב ולאפוקי מסברא זו הולך לומר כן. ומ"מ למדנו מכאן דדבר פשוט היה לו למ"מ כסברת הרב ז"ל שאם אכלו שלא כחקנו פטור וכדעת רש"י ז"ל. הילכך נקטינן דבכל האיסורין אפילו חמץ בפסח לא לקי עד דאכיל ליה כדאכלי אינשי ואי אכיל ליה שלא כדרך תיקון אכילתו פטור חוץ מצער בחלב וכלא כרס משום דלא כחייב בהו אכילה. וסגורא

לע"ד כתבתי :

תחקשו (תקמו) שאלת ממני אודיעך דעתי מה נשתנה חמץ בפסח מכל איסורין שבתורה שהחמירה עליו תורה להצריכו בדיקה ושרוף וכלה וגם ביטול והוסיפו חכמים להצריכו בדיקה בחורין ובסדקין ולחפש אחריו ולשרש אותו מכל גבוליו ועבר עליו בכל יראה וכל ימלא ואסורו בכל שהוא ואינו מתבטל כלל וחומרות כאלו לא נמצאו בכל האיסורין שבתורה דאי משום דאית ביה כרס הרי חלב ודם ואי משום דאסור בהנאה הרי

מ"מ ילפינן מינה בעלמא בשאר קטנות דשקר כזה שמחלקת בי"ג דבר לא משקרא וברור הוא. והיינו נמי דבעי תלמודא ה"ד קטנה משום דס"ל דלאו כל קטנה מסיק לה מחזקה דאשה דייקא או דלא משקרא. ומכאן תפשוט נמי הבעיה השנייה מק"ו אם מפני שהמרה נרשמי ושקרא תו לא מהימנא אע"ג דיש סברא דאין זה השקר דומה לזה השקר דגרשמי אינה מתקלקלת. ושקרא דמת בע"ה מתקלקלת ואפ"ה לא מהימנא כ"ש היכא דכבר נלחט פעם אחרת שאינה חוששת לקלקול דודאי טוב אינה נאמנת דאי משום דמשקרא והא קמן דמשקרא ואי משום דדייקא הא לא דייקא דהא אינסיבא וגדולה מזו דאפי' לא הספיקה להנשא עד שצאו עדים ואמרו שלא מת תו לא מהימנא זימנא אחריתי ואי לגבי ממונא אמרינן הוחזק כפרן לזאתו ממון כ"ש לענין חומרת אשת איש וכגון דא לא לריבא רבה :

אבל למיין השאלה הראשונה מסתברא לי דמשגיגין לה עד שיתברר הדבר כיון שאפשר להחזיר ובשלמא אם הייתה נמוסה קים לנו לרבנן דמחוק חומר שהחמירה עליה בסופא דייקא ומיוסבא או דלא משקרא במלתא דעבידא לגלויי למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה. וא"ל כיון שאפשר לברורי אפי' בנמוסה נמי. הא ל"ק דלא מעגינן לה בכדי דקים לנו לרבנן דקושטא קאמריה ופרוהא ולא אפשר לברורי לא מעגינן לה דלא חלקו חכמים בזה בין פרוהא לנמוסה. וא"ל אדרבה כל היכא דאי אפשר לברורי מלתא סמכא אדעתא ומשקרא טפי דהכי אסיקא אדעתא מעיקרא מקמי דסודו ב"ה לב"ש דאמרינן וכו' באותה מדינה דשכיחי אינשי מרחתא ממדינה למדינה אחרת דלא שכיחי אינשי לא מרחתא. הא ל"ק דהא מרחי' לב"ש הכא נמי שכיחי שירחא ומרחתא שמה יבואו פדים או שמה יבא הבעל ולפיכך מהימנא. אבל היכא דאית בה תרתי חדא דפרוהא ואיכא למיתש דלא חיישי לקלקול או אמריה בדדמי. ותו דאפשר לברורי מלתא ולא מעגינן לה טובא דכיון שהיתה במקום רואים ולא הביאה בידה לא עדות ולא ראייה שמה בעלה רגלים לרבר דמשקרא. דעך דכל דבר הרגיל במקום עדים אמרינן ליה אייתי ראייה דגרסינן בפרק השוכר את האומנין איסי בן יסודה אומר אין רואה שבעת ה' שהיה בין שניהם הא יס רואה יביא ראייה שהוא גברא דהוה קמענר חביחא דחמירא ברסחא דמחחא חברא ביוזא דמחחא אחא לקמיה דרבא א"ל רסחא דמחחא שכיחי אינשי זיל אייתי ראייה והשער א"ר יוסי ברבי כמאן כאיסי וקיל"ן כוסיס ע"כ. וכתבו כל הפוסקים. הא קמן דאע"ג דמדינא היה פטור כיון שהיה במקום רואים א"ל שכיחי ראייה וכיון שלא הביא ראייה חייבו לשלומי. וקיל"ן נמי דרוב הנמצאים אלא שחטם מומחין הם ואפ"ה כל היכא דאפשר לברורי מלתא מברירין וכן כתבו כל בעלי החידושים. וכ"ש לגבי חומרת אשת איש ואשם פרוהא ואפשר לברורי מלתא מברירין. ואם לא סובר דדבר לא מעגינן לה טובא ומחירין אותה להנשא ולא מחמירין עלה לשלום שליח אחר שליח לברר הדבר. והנראה לע"ד כתבתי :

תחקשו (תקמה) שאלת ממני אודיעך דעתי במי שאוכל בפסח כוחה הבבלי והדומה לו ויש בו כזית מן החמץ בכדי אכילת פרס ואוכל אותו כמות שהוא בלא עיבוד אם חייב מלקות או לא. ואם יש חילוק בזה בין חמץ בפסח לשאר איסורין :

תשובה. עיין חמץ בפסח הוי פלוגתא דרש"י וסוספות דגרסינן בפ' אלו עובדין אלא הנח ליה לכוחה הבבלי דלית ביה כזית בכדי אכילת פרס אי צעירה דקא שריף ואכיל בטלה דעתו אלא כל אדם ואי משטר קא שטיר ואכיל לית ביה כזית בכדי אכילת פרס. ופי' רש"י ז"ל בטלה דעתו ולא אכילה היא לחיוביה עליה. הרי לך בהדיא דכוחה כיון דטשו לטבל בו אי אכיל ליה צעירה בטלה דעתו אלא כל אדם ולא מחייב עלה שאין זה דרך אכילתו. אבל הסוספות כתבו בזמר פ' ג' מינין וז"ל הנה לכוחה הבבלי וכו' פירש"י ז"ל דאי מתרמי הכי מיפטור שאין זה דרך אכילה ומ"מ נראה דאי מתרמי הכי מודו דחייב ובהכי לא איירי פי' לפירושן דלעולם לא אמרינן בטלה דעתו אלא למימר דהכי לא איירי רבנן

תשובה

תשובה

תשובה

תשובה

19/08/2018

תשובה

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 92

٥٦

ונפשי כעפר אצל תחיה. מה עפר אנו מקבל כליה לעולם כן ייה רצון שורעי ילה לעולם כמו שהוא אומר (והיה זרעך כעפר הארץ: **אני** בריה ויהי כלומר יש לו לב כמוי להבחין בין טוב לרע: **העושה** שאלהם נוח לו שלא נברא. וא"ת האמר ר"ע (יהיה) אמר רב פדק מקום שנהיה לעולם יעסוק אדם בחבורה (ד' י) שלא לשמה שממוך שלא לשמה ח"ל דהבא מיידי ונפשי לומד אלא לקנות חבירו

בפמליא של מעלה ובפמליא של מטה בין התלמידים העוסקים בתורתך בין עוסקין לשמה בין עוסקין שלא לשמה וכל העוסקין שלא לשמה יהי רצון שיהיו עוסקין לשמה. ר' אלכסנדר ב"ר צלותה אמר הכי יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתעמידנו בקרן אורה ואל תעמידנו בקרן חשכה ואל יהיה לנו ואל יחשבו עינינו איכא דאמרי הא רב מנוגא מצלי לה ור' אלכסנדר ב"ר דוד מצלי אמר הכי רצון העולמים גלוי וידוע לפניך שרצוננו לעשות רצונך וזי מעבך שאור שבעיפה ושעבוד מלכות ויהי רצון מלפניך שתצילנו מידם וגשוב לעשות חוקי רצונך

י עד שלא נוצרתי אני כדאי
ק'ו במיתתי הרי אני לפניך
אלהי שלא אחטא עוד ומה
י יסורין וחלאים רעים והיינו
דבינא כי הוה מסיים צלותיה
מרמה ולמקללי נפשי תדום
מצותיך תדרוף נפשי ותצילני
המתרגשות לבא בעולם וכל
ישבותם^ט יהיו לרצון אמרי פי
ה יתיב בתעניתא בחר דמצלי
ת המקדש קיים אדם חומא
ו ומתכפר לו ועכשיו ישבתי
שיהא חלבי ודמי שנתמעט
ווחנן כי הוה מסיים^ט ספרא
יטה והכל למיתה הם עומדים
ת רוח ליוצרו וגדל בשם טוב
טוב שם משמן טוב ויום המות
יבכך ובכל נפשך לדעת את
כל וגנך עיניך תהיה יראתי
בך אשמה ועון ואני אחיה
גנה אני בריה וחברי בריה

בלבב שלם. רבא בתר צלותיה אמר הכי א"ל
ועכשיו שנוצרתיו כאלו לא נוצרתיו עפר אני
ככלי מלא בושה וכלימה יהי רצון מלפניך
שחמאתי לפניך מרק ברחמיך הרבים אבל לא
וידוי דרב המנוגא וזוטי כיומא דכפורי. מר בר
אמר הכי "אלהי נצור לשוני מרע ושפתותי מ
ונפשי כעפר לכל תהיה פתח לבי בתורתך
מפגע רע מוצד הרע ומאשה רעה ומכל רע
החושבים עלי רעה מהרה הפר עצתם וקלקל
והגיון לבי לפניך ה' צורי וגואלי. רב ששת כי
אמר הכי "רבון העולמים גלוי לפניך בזמן
ומקריב קרבן ואין מקריב ממנו אלא חבון
בתענית ונחמקט חלב ודבני רצון מלפ
כאלו הקרבתיו לפניך על גבי המזבח ותדעני
דאיוב אמר הכי סוף אדם למות וסוף בהמה ל
אשרי מי שגדל בתורה ועמלו בתורה ועושה
ונפטר בשם טוב מן העולם ועליו אמר שלמה
מיום הולדו. מרגלא בפומיה דרי"מ גמור בכ
דרכי ולשקוד על דלתי תורתיו נצור תורתיו
שומר פך מכל חטא ויטהר ויקדש עצמו

למלאכתו כשם שהוא אינו
והוא ממעיט ^ט שנינו אחד
ולם יהא אדם ערום כיראה
לל אדם ואפילו עם נכרי
ממרו עליו על רבן יוחנן בן
ממיה דרבא תכלית חכמה
ו וברבו ובמי שהוא גדול
משלהם לעושים ^י לא נאמר
שלא לשמה נוח לו שלא
ן בו לא אכילה ולא שתיה
צדיקים יושבין ועטרתיהם
^י גדולה הבטחה שהבטיחן
נגות בושחן האזנה אמרתי
ייהו בי רבנן ונשמרין לגבריהו
^י דמי יאמר כהנה כהנה

תו בשדה אני משכים למלאכתי והוא משכני
 י מתגרר במלאכתי ישמא תאמר אני מרדכי
 שכיחי לכו לשמים. מרגלא בפומיה דאביי
 מרבח שלום עם אחיו ועם קרוביו ועם
 זה ונחמד למטה ויהא מקובל על הבריות
 לזום מעולם ואפילו נכרי בשוק. מרגלא
 יהא אדם קורא ושונה ובוטט באביו וכו'
 ראשית חכמה יראת ה' שכל טוב לכל
 ה' ולא לעושים שלא לשמה וכל העושות
 א כעולם הזה העולם הבא^א העולם הבא
 ומתן ולא קנאה ולא שנאה ולא תחרות
 ו שנאמר^ב ויחוו את האלהים ויאכלו וישתו
 ש שנא^ג נשים שאננות קומנה שמענה קול
 כיכין^ד באקרוי בנייהו לבי כנישתא ובאתגווי
 רבנן מבי ר' אמי ואמרי לה מבי ר' חנינא אימי
 קותקין דלור דורים לבך יגה תבונה הפך
 ורן במאור תורה ופנך זיהורי כוורה הרקיע
 לשמוע דברי עתיק וזמין. כי הוו מפטרי רבנן
 הכי^ה אלופינו מסובלים וגו' אלופינו מסובלים
 וגורה ומסובלים במצות וחד אמר אלופינו בת

ומתותק יבעו דעת וכליותק
רבי חסדא ואמרי לה מבי
ושמואל ואמרי לה רבי יוחנן
ובמצות ומסובלים ביסורים

עין משפט
נר מצוה

מז א טור וש"ע א"ח
ס' קכג סעיף א
בהגה:
מז ב טור וש"ע סימן
תקסא סעיף ד:
מז ג מ"י פ"ה מהלכות
דעות הלכה ו:
מז ד מ"י פ"ח מהל'
תשובה הלכה ג:

יִשְׁרָוּ נִגְדָּה.
 אִתִּי מִפְּרֹשׁ
 בְּמִסְתַּח מַגִּילָה בִּפְרוֹק
 יִקְדּוּרָא אַתְּ הַמַּגִּילָה
 לְמַפְרָע (דָּף יח) אִמְרוּ לִי
 יִמִּי (חֲמָא) לְרִבִּי
 רִמְיָה מְדִיפְתִּי מֵאֵי (מִשְׁלִי)
 (י) וְעַפְסֵפִין יִישְׁרֻ נִגְדָּה
 אִמְרוּ לִיה אֱלוּ דְבִי תוֹרָה
 שְׂכַבְתְּ עִינֵי (שֶׁם כג)
 תַּחֲפִיעֵי עֵינֵיךָ (יִשְׁרִים)
 אִפְלוּ חֲכִי מוֹזְשֵׁרִין הֵן
 אֲצֵל ר' מֵאִיר:

(א) יהיו לרצון אמרי פי
העיון לפי הפניד יי
עזרי וגאלי: (תהלים יב, ט)
(ב) טוב שם משמן טוב
יום המזות מיום
העליו: (קהלת י, א)
(ג) מענה רב ישיב חמה
דבר עצב יעלה אף:
(משלי טו, א)

וְרֵאשִׁית חֲכֵמָה יֵרָאֶת
 שְׂכָל טוֹב לְכָל
 עֲשִׂיהֶם תִּהְלֹתוּ עֲמֹדָת
 לְעַד: [וְהָלֵם קִיא, י]

וְאֵל אֲצִילִי בְנֵי
 שְׂרָאֵל לֹא שְׁלַח יְדוֹ
 יִחְזוּ אֶת הָאֱלֹהִים
 וַיֹּאכְלוּ וַיִּשְׁתּוּ:
 [שְׁמֵת כֵּד, יא]

(נָשִׁים שְׁאֵנוֹת קִמָּה
שִׁמְעָה קוֹלֵי בָנוֹת
בְּתוֹחוֹת הָאֵזָה אִמְרָתִי:
[יִשְׁעִיה לֵב, ט])

צוֹחֶה בְּרַחֲבֵינוּ:
[תחלים קמח, יד]

[ג] ע"א ר"ד יוחנן כי
 מסיים ר"פ
 פורה דאורי' (גליון)
 [ג] ישיב כע"ל
 (גליון): [ג]
 ס"א
 נאמר
 גאלה עורשיש (גליון)
 גליון בפרשי' ובכתי'
 י"ה תוס' וטעם כב'
 ולפניו
 נהנה ע"ה לעולם, ולפניו
 נהנה ע"ה להשחיל:
 לפי רובי הפני הישע
 השחיל רב אמר במשנה וכו'
 גולה במשנה וכו'
 ובכתי' ובפני'
 יתיראס רבנן
 ודולה וכו', ובכתי'
 רבנן [ס] ככתי' לג'
 וליה' וכו' משמע מרשי'
 נהנה משתר דבש וכו'
 [ס] (מזור דבש)

וְחָמֵשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים: מִט עַל־פִּי יְהוָה פָּקֹד
 אוֹתָם בְּיַד־מֹשֶׁה אִישׁ אִישׁ עַל־עֲבֹדָתוֹ וְעַל־
 מַשָּׂאוֹ וּפְקֻדָּיו אֲשֶׁר־צִוָּה יְהוָה אֶת־מֹשֶׁה: פ
 שְׁלִישִׁי הָא וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר:
 ב צוּ אֶת־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ מִן־הַמַּחֲנֶה כָּל־
 צָרוּעַ וְכָל־זֹב וְכָל טָמֵא לְנֶפֶשׁ: ג מִזְכֹּר עַד־
 נִקְבָּה תִּשְׁלְחוּ אֶל־מַחֲוִיץ לַמַּחֲנֶה תִּשְׁלְחוּם
 וְלֹא יִטְמְאוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם אֲשֶׁר אֲנִי שֹׁכֵן
 בְּתוֹכָם: ד וַיַּעֲשׂוּ־כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּ
 אוֹתָם אֶל־מַחֲוִיץ לַמַּחֲנֶה כַּאֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה
 אֶל־מֹשֶׁה כֵּן עָשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל: פ ה וַיְדַבֵּר
 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: ו דַּבֵּר אֶל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 אִישׁ אוֹ־אִשָּׁה כִּי יַעֲשׂוּ מִכָּל־חַטָּאת הָאֵלֶּם

וְחָמֵשׁ מֵאוֹת וּשְׁמֹנִים: מט עַל מִימְרָא
 דִּי מִנָּא יְתְהוֹן בִּידָא דְּמֹשֶׁה גְּבֵר
 גְּבֵר עַל הַמַּחֲנֶה וְעַל מִטְוִלָה
 וּמִנִּיחָא דִּי פִקֵּד יִי יְת מֹשֶׁה:
 א וּמִלָּל יִי עִם מֹשֶׁה לְמִימֶר:
 ב פִּקֵּד יְת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשְׁלְחוּן מִן
 מִשְׁרִיתָא כָּל דְּסָגִיר וְכָל דְּדָאִיב
 וְכָל דְּמִסָּאב לְטָמִי נִפְשָׁא
 דְּאִנְשָׁא: ג מְדַכֵּר עַד נִקְבָּא
 תִּשְׁלְחוּן לְמִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא
 תִּשְׁלְחוּן וְלֹא יִסְאֲבוּן יְת
 מִשְׁרִיתָהוֹן דִּי שְׂכִנְתִּי שְׂרִיָּא
 בִּינִיהוֹן: ד וַעֲבֹדוּ כֵן בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וַיִּשְׁלְחוּ יְתְהוֹן לְמִבְּרָא לְמִשְׁרִיתָא
 כְּמָא דִּי מִלָּל יִי עִם מֹשֶׁה כֵּן
 עֲבֹדוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ה וּמִלָּל יִי עִם
 מֹשֶׁה לְמִימֶר: ו מִלָּל עִם בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל גְּבֵר אוֹ אִתְּתָא אֲרִי
 יַעֲבֹדוּן מִכָּל חוֹבֵי אִנְשָׁא לְשִׁקְרָא
 שְׁקֵר קָדָם יִי וְיַחֲבֹב אִנְשָׁא הָהוּא:
 ז וַיִּדְּוֹן יְת חוֹבֵיהוֹן דִּי עֲבֹדוּ

לְמַעַל מֵעַל בִּיהוָה וְאִשְׁמָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא: ז וְהַתּוֹדוֹ אֶת־חַטָּאתָם

רש"י

אלה משל שכינה. וכל זה דרשו רבותינו מן המקראות
 במסכת פסחים (סו): טמא לנפש. דמקטל לטמי נפשא
 דלנפשא (אונקלוס). לומר אני שהוא לשון עצמות אדם כלשון
 ארמי, וזהו שם צנראשית רבה (י ג, יג ט, כח ג, עה א)
 'אדיראנוס שחיק טמא' שחיק עצמות: (ו) לַמַּעֲוֹל מֵעַל
 בַּד. הרי חזר וכתב כאן פרשת גזל וגנבה על שקר, היא
 האמורה בפרשת ויקרא (ה כג) וּמַעֲלָה מֵעַל בַּה' וְכָחַשׁ
 בְּעֵמִיתוֹ וגו'. ונשנית כאן בשביל שני דברים שנחדשו בה,
 האחד שכח (פסוק י) והשני, לימד שאינו חייב חומש ואשם
 על פי עדים עד שיודה בדבר, והשני על גזל הגר שהוא
 ניתן לכהנים (ספרי ט).

שפתי חכמים הקצר

שאר טמאים הולכים שם (רא"ם). ד. מדכתיב 'ולא יטמאו את
 מחניהם' שתי מחנות, תן מחנה אחד לזב ואחד לטמא מת, ומדטמא
 מת מותר במחנה לויא כדלהלן, שמע מינה דזב אסור (רא"ם).
 ה. ויליף ממשו רבינו ע"ה שהיה לוי, וכתוב (שמות יג יט) וַיִּקַּח מֹשֶׁה
 אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ וַיִּכְנֹס בַּמַּחֲנֶה לְוִיָּה (רא"ם). ו. הַתְּרִגוּם מִפְּרֹשׁ
 הַפִּסְקוֹ 'וכל טמא לנפש' שנטמא במה שנגע בעצמות אדם מת, ולא
 שנטמא בטמא מת, שאינו אב הטומאה אלא ולד הטומאה, והפסוק
 כאן מיירי באבות הטומאה כזב ומצורע (רא"ם עיי"ש). וְכִאֲלֹ כְּתִיב
 בְּקֶרֶת שְׁתֵּי פַעֲמִים טָמֵא, וְכִל טָמֵא, טָמֵא לְנֶפֶשׁ, וּפִירוּשׁ 'טמא' השני
 הוא מלשון עצמות אדם (ראה ד"ד).

יח. הַאִי 'ופקודיו אשר צוה ה' את משה. ורצונו לומר, שהוא פקד אותם כאשר
 צוה ה' אותו מבין שלשים ועד חמשים (רא"ם). ויש מפרשים 'ופקודיו'
 היינו ממנו, רצונו לומר אלעזר ואיתמר הממונים היו גם כן על פי
 ציווי ה' למשה, שיהיו מבין שלשים עד חמשים (מנח"י). א. שְׁהָרִי
 בו ביום הוקבעו השלש מחנות. ואף שבראש חודש אייר נמנו
 השבטים, ונתחלקו לדגלים. יש לומר, שעד אז היו מחולקים לשלש
 מחנות, אך הישראלים במחנה ישראל והלויים במחנה לויא היו
 בערוביבא, ובאייר נמנו ונתחלקו לדגלים, איש איש על מקומו (רא"ם).
 ג. מִדְּכָתִיב שלש פעמים 'מחנה' בפרשה זו (מנח"י, ראה דב"ט).
 ג. דְּכָתִיב גְּבִיָּה (ויקרא יג טו) 'בדד ישב', משמע ששיבתו במקום שאין

אֲשֶׁר עָשָׂו וְהָשִׁיב אֶת־אִשְׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ
וְחַמִּישְׁתּוֹ יִסֹּף עָלָיו וְנָתַן לְאִשֶּׁר אֲשֶׁם לָו:
 ח וְאִם־אֵין לְאִישׁ גֹּאֵל לְהָשִׁיב הָאֲשֶׁם אֵלָיו
 הָאֲשֶׁם הַמוֹשֵׁב לִיהוָה לִכְהֵן מִלֵּבָד אֵיל
 הַכִּפָּרִים אֲשֶׁר יִכְפֹּר־בּוֹ עָלָיו: ט וְכַל־תְּרוֹמָה
 לְכַל־קִדְשֵׁי בְנֵי־יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־יִקְרִיבוּ לִכְהֵן
 לָו יִהְיֶה: י וְאִישׁ אֶת־קִדְשׁוֹ לָו יִהְיוּ אִישׁ
 אֲשֶׁר־יִתֵּן לִכְהֵן לָו יִהְיֶה: פ רַבִּיעִי יא וַיִּדְבֹּר
 יְהוָה אֶל־מֹשֶׁה לֵּאמֹר: יב דִּבֶּר אֶל־בְּנֵי

וְיָתִיב יֵת חֹבְתָהּ בְּרִישָׁהּ וְחִמְשָׁהּ
 יוֹסֵף עֲלוֹהֵי וְיִתֵּן לְדָחַב לָהּ:
 ח וְאִם לִית לְגִבֹּר פָּרִיק לְאַתְבָּא
 חֹבְתָא לָהּ חֹבְתָא דְאַתְוֹתֵב קָדָם
 יי לְכַהֲנָא בְּר מְדָכֵר כְּפֹרִיא דִּי
 יִכְפֹּר בָּהּ עֲלוֹהֵי: ט וְכָל
 אֶפְרָשׁוֹתָא לְכָל קִדְשֵׁי דְבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל דִּי יִקְרְבוּן לְכַהֲנָא דִּילָהּ
 יְהִי: י וְגִבֹּר יֵת מַעֲשֵׂר קִדְשָׁהּ
 דִּילָהּ יִהְיוּ גִבֹּר דִּי יִתֵּן לְכַהֲנָא
 דִּילָהּ יְהִי: יא וּמִלָּל יי עִם מֹשֶׁה
 לְמִימָר: יב מִלָּל עִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 וְתִימָר לְהוֹן גִּבֹּר גִּבֹּר אֲרִי
 תִּסְטִי אֶתְתָּה וְתִשְׁקֹר בָּהּ שְׁקֹר:

יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ כִּי־תִשְׁטָה אִשְׁתּוֹ וּמַעֲלָה בּוֹ מַעַל:

רש"י

יכול יבואו ויטלוס בזרוע, תלמוד לומר ואיש את קדשיו לו
 יהיו, מגיד שטובת הנאתן לבעלים". ועוד מדרשים הרבה
 דרשו בו בספרי (י). ומדרש חגדה (ראה תנחומא ראה י), ואיש
 את קדשיו לו יהיו, מי שמעבד מעשרותיו ואינו נותן לו
 יהיו המעשרות, סוף שאין שדהו עושה חלא אחד מעשרה
 שהיה למודה" לעשות: איש אשר יתן לכהן. מתנות
 הראויות לו: לו יהיה. ממון הרבה (בבבא סבא): (יב) איש
 איש כי תשטה אשתו. מה כחוב למעלה מן הענין
 ואיש את קדשיו לו יהיו, אם אחת מעבד מתנות הכהן חייך
 שתצטרך לצא חלו להביא לו את הסוטה (בבבא סבא): איש
 איש. ללמדך שמועלת צמים, באיש מלחמה שלמעלה
 ואישה מלמטה (תנחומא ה): כי תשטה אשתו. שנו
 רבותינו (סבא), אין המנאפין נואפין עד שמכנס בהן רוח
 שטותי, דכתיב כי תשטה, וכחוב צו (משלי ו לב) נאף אשה
 חסר לב. ופשוטו של מקרא, כי תשטה חט מדרכי נגיעות
 ותחשד צעיניו, כמו שטה מעליו ועצר (סבא ד טו), אל יטן
 אל דרכיה לקד (סבא ד טז): ומועלה בו מעל. ומהו המעל,
 ושכח איש אומה" (ספרי י):

שפתי חכמים הקצר

משמר (ב"ק קט: וברש"י). יא. רצונו לומר, שיתן לכל כהן שירצה והוא
 הטובת הנאה, ונוטל סלע או יותר מישראל כדי לתתם לבן בתו כהן,
 אבל אסור ליקח מהכהן ממון כדי שיתן לו המתנות (רא"ם).
 יב. למודה, פירוש רגילה (מנח"י). יג. בלומר, שיצרם הרע מסית להם
 לחטוא, וזהו השטות, דאם לא כן למה חייבים מיתה, דהא שוטים היו
 (מנח"י). מוה"י את השי"ן שמאלית ב'תשטה' בשי"ן ימנית (בא"ר).
 יד. 'ומעלה בו מעל', ושבב איש' וגו' משמע דשני ענינים הם, לכן
 פירש מהו המעל 'ושבב' וגו', וכאילו כתיב 'ומעלה בו מעל' ששבב
 איש'. ואין לומר כוונת הכתוב ש'שבב' איש אותה' באמת, 'ונעלם מעיני
 אישה', דמשמע שאם לא שבב אותה לפי האמת רק בעלה חשד בה אין

(י) את אשמו בראשו. הוא הקרן שנשבע עליו (בבבא
 קמא קי): ל' אשר אשם לו. למי שנתחייב לו" (ח) ואם
 אין לאיש גואל. שמת החובע שהשביעו ואין לו
 יורשים: להשיב האשם אליו. כשנמקן זה להחזיר
 על עונו. ואמרו רבותינו (בבבא קמא קט. ספרי ד) וכי יש לך חרס
 בישראל שאין לו גואלים, או צן או צת או אח או ש"ס
 צר הקרוב ממספחת אצלו למעלה עד יעקב, חלא זה
 הגר שמת ואין לו יורשים: האשם המושב. זה הקרן
 והחומש (בבבא קמא קי. במדבר"ר ט ה): ל' לכהן. קנאו השם
 ונתנו לכהן שצאחו משמר' (בבבא קמא קט: ספרי טז): מלכד
 איל הכפורים. האמור צוקרא (ה כה) שהוא צריך
 להביא: (ט) וכל תרומה וגו'. אמר רבי ישמעאל, וכי
 תרומה מקריצין לכהן, והלא הוא המחזר אחריה לבית
 הגרנות, ומה תלמוד לומר אשר יקריצו לכהן, חלו הכפורים
 שנאמר בהם (שמות כג יט) תצא בית ה' חלה' ואיני יודע
 מה יעשה בהם, תלמוד לומר לכהן לו יהיה, צא הכחוב
 ולמד על הצכורים שהיו ניתנין לכהן (ספרי ה): (י) ואיש
 את קדשיו לו יהיו. לפי שנאמרו מתנות כהונה ולויה,

ז. כתב 'בראשו' דהקדן הוא ממון המשתלם בראש. ובא לפרש ואיזה
 נקרא קרן, אותו שנשבע עליו, לאפוקי חומש (רא"ם). ח. מוה"א כתב
 רש"י למי שגזלה ממנו, בא ללמד שאם ראובן הנגזל לוח מאחד, חייב
 הגזול להשיב הגזילה להמלוה לראובן, מדין שיעבודא דרבי נתן (כתובות
 יט.), ולמי שנתחייב לו, פירושו למי שנתחייב ראובן הנגזל לו (רא"ם).
 ט. דקשה, בקרא כתיב 'לה' לכהן' אם הוא לה' אינו לכהן. ואם
 לשניהם, שיקנו ממנו קרבן ויהיו האמורים לגבוה והבשר לכהנים, 'לה'
 ולכהן' מיבעי ליה, לכן פירש קנאו וכו' (רא"ם). י. שנאמר 'מלכד איל
 הכפורים' וגו', ואיל הכפורים ניתן דווקא לכהן שבאותו משמר, כדכתיב
 (דברים יח ח) 'חלק כחלק' וגו', אם כן אף קרן וחומש נותן לכהן שבאותו

(ה) עיין חוסי' יבמות צט:
 דה ואק, (ג) (זעלעט:
 שטת ע"ה.) (א) ונחיש לך
 [ניומא יג: מ"ק יד:
 הוריות יג: חוס' דנחיש
 פ"ה"ל כ"ז, ע"ה עיין חוסי'
 מנחות עג. ד"ה ואפי',
 זבחים טז, (י) זבחים
 צט: (f) זבחים כז,
 שקלים פ"ו מ"ה,
 ק"א, (י) זבחים צח,
 אכלת, (ג)
 [וע' חוספות פסחים
 קו: ד"ה ללמא וחספות
 מ' נ' אכלת
 וחס' מור כג. ד"ה
 פסקא, (ח) פסחים צו:
 במדבר ח, ז, (ס) לעיל
 קר ע"א.

וּאִם הָיָה זָקֵן, וְרָאִי לְעֹזְדָּהּ כְּדִמְפָּרְשָׁה לִקְנָן וְאִין רָאִי לְאִלְמִילָהּ:
וְנִתְּנָה, לְהַקְרִיב: לְבֶן בֶּהֱן שִׁירִיצָה. דְּהוּאִיל דְּהוּא חֲזִי לְעֹזְדָּה
מִצֵּי לְשׁוּיָהּ שְׁלִים: וְעִבְדוּתָהּ וְעוֹדָה לְאִנְשֵׁי מִשְׁמֶר, דְּכִיּוֹן דְּלֵא חֲזִי
לְאִלְמִילָהּ לֹא מִשׁוּי שְׁלִים לְאִלְמִילָהּ: אִבְרָחָה גַּם, שֶׁנִּפְשׁוּ קֳדָם צֶה:

ואם היה זקן, וראוי לעבודה כדמפרש לקמן ואין ראוי לאכילה:
נותנה להקריב: ל"ב בהן שריצה. להאיל להאיל חזי לעבודה
מצי לשוייה שלים: ועבודתה ועודה לאנשי משמר. לדין ללא חזי
לאכילה לא משוי שלים לאכילה: אכילה גסה. שנפשו קלה זה:

דרכי עביר ע"י הדחק עבודה היא. ללא מליוני צבאנים פסול בשנים אלא דעתו חכמים שיעור עד שירתם צהכל שוחטין (תולין ד' ע"ד): **אכילה** גסה לאו כלום היא. מפיק (ד' מדרש לקיים) דלמור צהחולין (יבנות ד' ת. וס"ט) האוכל אכילה גסה זיום

דרכי עביר ע"י הדחק עבודה היא. ללא מלניו צבאנים פסול בשנים אלא דנתנו חכמים שיעור עד שירחם צהכל שוחטין (תולין ד' ע"ד): **אכילה** גסה לאו בלום היא. מפיק (ד' מדרש לקיים) דלמחר צהחולין (יבמות ד' ת. וס"ט) האוכל אכילה גסה ביום

קטו א"מ ח"י מלך ל' :
התקדש ה' ה'
קכז ב"מ ח"י מלך :
מנשה קרישנה הלכה
זל'
קכח ג' ד' מ"י פ"ד
מהלכות ל' התקדש
הלכה ז' ושינ' נשגות
זכר'
קכט ה' ח"י מלך :
סמך עשן קטנ'
קדו ו' מ"י ח"י מלך :
מלח אקדש ואלו
זכר' וספר ל' התקדש
הלכה ז'
קמא ז' ח"י מ"י מלך :
מלח התקדש הלכה
ז'
קמב ח' ח"י פ"ח מלך :
גבלה ז' הלכה ז' מלך :
קמג י' ח"י מ"י מלך :
קמד י"א מ"י ח"י מלך :
קמה י"ב מ"י ח"י מלך :
קמז י"ג מ"י ח"י מלך :
קמח י"ד מ"י ח"י מלך :
קמט י"ה מ"י ח"י מלך :

(6) במשמנה נתן הכסף
לאנשי חסד ומתה. י
פיוט מן חזקוני שקטבו
הקצין: (3) רש"י י
ותנו לכל כסף שלה
דנין דעו יתן חסד
משונו ינו שליו הלאה
ואח"כ מ"ה עובדי
ועודה לאנשי משמר
דהאו אינו
חלוקה הכלכל שרית
נמי לא מצי משוי
הא"כ ואח"כ מ"ה עדי
אונן דכמי: (2) מדי
האסס וקו יקועל ון.
כ"ז סוף דף י
(7) תוב' ד"ה אצלה
לך מפני כל ורש
לקישי בחתולין ואקמרי
האכלו: (8) בא"ד מא
דכמי ין יתקור דרבי
ה' דייקסו ינו:

גמ' אמר רבא. כעין זה
בכ"מ דף קט ע"ב גופא
א"ר מנינוי וכו' ובשניה
מקובלה שם כתב בשם
הרא"ש אע"פ שלא חידש
דבר קאמר גופא משה
דבעי ממיר אחרת
ודכותה בפרק הגחל
וכו' :

[א] תוס' ד"ה לבעלי
זכו' עד סה"ד מוסגר
צנ"ח עגולה למחקו
(ועין צנ"ח ודלא
כהפ"י):

רנשבורג
אן תוס' ד"ה או אינו
וכו' דפתיב והתורה
ובס' לא מחייב. עיין
שטה מקוצלת ודו"ק:

ח בכת"י
 שמעוני משוי: **ב** צ"ל
 החזירו (מצור דבש):
ג [צ"ל נותן ועי'
 רח"ט] (גליון) ועי'
 מהרש"א: **ד** צ"ל
 תעונה (גליון) וכ"ה
 בכת"י ודפוס:

וַיִּתְּנוּ לָאִשָּׁר אֲשֶׁר עָשׂוּ וַיְהִיב אֶת
אֲשָׁמוֹ בְּרֹאשׁוֹ וַחֲמִישָׁתוֹ יֶסֶף עָלָיו
וַיִּתֵּן לָאִשָּׁר אֲשֶׁם לֵאמֹר:

ליקוטי רש"י

[illegible][illegible]

דזפרקט מי שאמר הריני נזיר ושמה
(נזיר דף כג. שם) גבי הא דאמר
בבבא בר בר חנה אמר ר' יוחנן מאי
דכתיב (ה) לדיקים ילכו ופושעים
יכשלו גם משל לפני נזיר אדם שאלו
הפוסקים אחז אצלם גם מזהו ואלו
אכלו לשם אצילה גסה זה שאלו
לשם אצילה גסה ופושעים יכשלו גם
אציל ריש לקיש רשע קרית ליה נהי
דלא עבד מזהו מן המזוהר מזהו
מיהא עבד שמעע דלא ידי חובה
ויייל דהסם לא קאמר דלא אלא דלא
מיקרר רשע ועוד דהסם לא מיירי
בזאכלו אצילה גסה ממש אלא כלומר
שאינן אוכלו לשם פסח אלא כדי
להלכות שבע הדע דלא קאמר אצילה
גסה אלא לשם אצילה גסה ועי"ל
דשמיא אכילות נשות ה' (ב) דא"כ
דשטורין שפאין מי פזו עבדי. לרב
ששט פריך דשמעיין ליה לרב ששט
דאמר צ"ק דיומא (דף י:) טומאה
המחריב צטור ואי אכיל טמאים
וטפורין לא מזו עבדי טמאים ואיכא
דפלגי וואמר דטומאה הותרה
בצטור ואפי' אכיל טמאים וטפורים
מזו עבדי טמאים:

לצעלי מומין: **תנינא** ב"ג מקריב
אונן. תימה אמאי לא פריך נמי
לרב ששח תנינא^ט דטומא מותר
בקרן ליצור:

למאי ג'מ' לפוקי ממתנתין.
 חימה אמאי לא קאמר
 לאפוקי מדרבא דקאמר לעיל:
וא אינו א"א המושב זה כפ"ל.
 חימה היכי מ"ל זה כפ"ל והלא אין
 מתחייב כאל אלא בהדאמו ¹⁸ דכתיב
 ויהמודה וכפל לא מחייב בהדאמה ¹⁹
 או

וַיִּשְׁמְעוּ יִצְחָק הַבֵּיָא אֲשֶׁמוּ עַד
נָתַן אֶת הַחוּמֶשׁ אֵין הַחוּמֶשׁ
יִמֵּשׁ אוֹ אֵינוּ אֱלֹא אֲשֶׁם זֶה
בֵּא ² גֹּזֵל הָגֵר שֶׁהִחְזִירוּ בְּלִילָה
רַחֲמָנָא ³ כִּשְׁהוּא אוֹמֵר מַלְכָּד
דָּךְ אֲשֶׁם זֶה קָרַן הַמוֹשֵׁב זֶה
נִקָּא מִינָהּ לִאֲפֻקֵי מִמַּתְנִיתִין
זֶה אֵין הַחוּמֶשׁ מַעֲכָב אֲדִרְבָּה
בְּרֵאשׁוֹ וַחֲמִישִׁיתוֹ הוּא אוֹמֵר
זֶה חוּמֶשׁ וּבִגְזֹל הָגֵר הַכְּתוּב
הָגֵר הַכְּתוּב מְדַבֵּר כִּשְׁהוּא
הוּא בְּמִמּוֹן הַמִּשְׁתַּלֵּם בְּרֵאשׁ
וּ בְּלִילָה ⁴ אֵל יִצְחָק הִחְזִירוּהוּ ⁵
אִמֵּר רַבֵּא ⁶ גֹּזֵל הָגֵר שְׂאִין בּו
מִ"ט דְּכֹתִיב הָאֲשֶׁם הַמוֹשֵׁב
בּוֹ לְמִשְׁמֶרֶת יִהְיִידִב וְיֵשׁ בּוֹ
לְמִשְׁמֶרֶת

קיי ממתניתין דתנן אין החומש מעבד
לכדו שהוא ראש: ל"ב בהן ובהן.
כל משמר ידעיה שהן מועטין מהו:
אין

ואם היה זקן או חולה נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר האי זקן או חולה היכי דמי אי דמצוי עבדי עבודה ועבודתה ועורה נמי תיהוי ידידיה ואי דלא עבד עבודה עבדי עבודה שליה היכי משוי^א אמר רב פפא *שיכול לעשות על ידי הדחק עבודה דכי עבדי ליה ע"י הדחק עבודה היא ומשוי^ב שליה אכילה^ג דכי אכיל על ידי הדחק אכילה גסה היא ואכילה גסה לאו כלום הוא משום הכי עבודתה ועורה לאנשי משמר אמר רב ששת^ד אם היה כהן טמא כקרבן צבור נותנה לכל מי שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר היכי דמי אי דאיכא טהורין טמאים מי מצו עבדי ואי דליכא טמאים נינהו ולא מצו אכיל אמר רבא אימא לבעלי מומין טהורין שבאותו משמר אמר רב אשי אם היה כהן גדול אונן נותנה לכל כהן שירצה ועבודתה ועורה לאנשי משמר ומאי קמ"ל תנינא^ה יכהן גדול מקריב אונן ואינו אוכל ואינו חולק לאכול לערב ס"ד ואמינא כי חם רחמנא עליה דכהן גדול לקרובי הוא אבל לשוויי שליה לא מצוי ומשוי קמ"ל^ו מתני^ז הגדול את הגר ונשבע לו ומת הרי זה משלם קרן וחומש לכהנים ואשם למזבח שנאמר^ח ואם אין לאיש גואל אמינא כי חם רחמנא אליה האשם המושב לה' לכהן מלכד איל הכפורים אשר יכפר בו עליו יהיה מעלה את הכסף ואת האשם ונתן הכסף ונתן לבניו והאשם ירעה עד שיסתאב ומת אין היוורשי יבולין להוציא מידם שנאמר^ט ואיש אשר יתן לכהן לו יהיה נתן הכסף להיוורב ואשם לידעיה יצא^י אשם להיוורב וכסף לידעיה אם קיים האשם מקריבוהו בני ידעיה ואם לא יחזיר ויביא

אִשֶּׁם אֶחָד שֶׁהִמְבִּיא גִזְלוֹ עַד שֶׁלֹּא הִבִּיא
שֶׁלֹּא הִבִּיא גִזְלוֹ לֹא יָצָא נֶתֶן אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא
מֵעֵכָב: **נִמְן' תִּרְאֵם זֶה קֶרֶן הַמוֹשֵׁב זֶה**
אִיל וְלִמְאִי נִפְקָא מִינָה לִּפְּקוּי מִדְּרַבָּא דְּאִמְתָּא
לֹא יָצָא הַחֲזִירוֹ הֲצִאֵן לֹא יָצָא מִ"ט אִשֶּׁם קְרִי
אִיל הַכֹּפְרוֹת הִיוּ אוֹמֵר אִשֶּׁם זֶה קֶרֶן תְּנִיא
חֲמוּשׁ אוֹ אֵינוּ אֵלָּא אִשֶּׁם זֶה חֲמוּשׁ לִמְאִי
דִּתְנִן נֶתֶן לוֹ אֶת הַקֶּרֶן וְלֹא נֶתֶן לוֹ אֶת הַחֲ
חֲמוּשׁ מֵעֵכָב כִּשְׁהוּא אוֹמֵר וְהִשִּׁיב אֶת אִשֶּׁם
אִשֶּׁם זֶה קֶרֶן תְּנִיא אִידֵךְ אִשֶּׁם זֶה קֶרֶן הַמוֹשֵׁב
מִדְּרַבָּא אוֹ אֵינוּ אֵלָּא הַמוֹשֵׁב זֶה כִּפְּלָ וּבִגְנִי
אוֹמֵר וְהִשִּׁיב אֶת אִשְׁמּוֹ בְּרֹאשׁוֹ וְחִמְשִׁיתָּהּ
הַכְּתוּב מִדְּרַבָּא גּוּפָא ׀ אִמֵּר רַבָּא גִּזְלֵה הֵגֵר שֶׁהִ
הֲצִאֵן לֹא יָצָא מִמֵּעֵמָּא אִשֶּׁם קְרִיָּה רַחֲמִנָּה
שׁוּה פְּרוּמָה לִכְל כְּהֵן וְכֵהֵן לֹא יָצָא יְדֵי חֲמוּשׁ
עַד שִׁיֵּהא הִשְׁבֵּה לִכְל כְּהֵן וְכֵהֵן בְּעֵי רַבָּא אִ

הוא: או אינו אֱלֹה אֶשֶׁם זה חומש. ומושב זה קרן וי"מ
רחמנא לשון קרן כשהוא אומר כי: משה'ם בראש.
בו. שזה פרוטה לכל משמר יהיריב ויש בו שזה פרוט

יֵשׁ לָהֶם קֶרֶן כְּצֹר לְהִקְרִיב׃ נוֹתַן
לְהִקְרִיב בְּהֵן שִׁירָצָה. הַזֹּהֲלִיל דְּהוּא יִכּוֹל
לְהִקְרִיב דְּהָא קֶרֶן כְּצֹר דְּזִמְהָ אֵת
הַסְנוּמָה שְׁלִית נִמְי מְנִי עֶבֶד. קֶרֶן
כְּצֹר בָּהּ עֲנוּמָה וְחִין נֶאֱכַל עֲנוּמָה
זֶלְזִין (פִּסְחִים ד' ע"ו): אִי
יִרְאִיָּה שְׁהָדִין. צְדָה מִשְׁמֵר:
שְׁשֻׁמָּאִים מִי מְצֹ עֶבֶד. וְכִין דְּלֵא
עֲבִי מִמֶּנּוּ עֲבִי שְׁלִית הִיכִי מִשְׁוִי׃ לְבַעֲלִי
מִשְׁוִין שְׁהָדִין. מִתְחַלֶּקֶת דְּקִימָה לֵן
עֲנוּמָהִים (ד' הֵס): אִישׁ מִחֹלֶל וְאִפִּי
עֲבַעַל מִזֶּס עֲקִדָּשִׁים וְעִמְנֻמוֹת: אִם
הִיָּה בְּהֵן גִּדְּלָ אֹנִין. יֵשׁ לָהֶם קֶרֶן
דְּהוּא לְהִקְרִיב׃ נוֹתַנוּ וְצִיָּה בְּהֵן
שִׁירָצָה. דְּכִין דְּכֵן גְּדוֹל מִקְרִיב
לְאִבּוֹ לְאִבּוֹ וְלֵאמֹר לֵא יִעֲמֵא
וְיִמֵן הַמְקִדֵּשׁ לֹא יֵאֵל אִם מֵת אִבּוֹ
וְלֵאמֹר דְּהוּ אִין אִפִּילוֹ הִכִּי מִקְדָּשֻׁם
לֵאֵל יֵאֵל וְלֵא יִחַלֵּל כְּלוֹמֵר דְּעִשְׁדָּתוֹ
שִׁיעִיבֵד בְּאִינוּת לֹא תִחַלֵּל אֵל אַחֵר
וְהִדְיוּת שְׁלֵא יֵאֵל מִלֵּלָ׃ וְאִין חֲזִיק
לְאִבּוֹ לְעֶבֶד. כְּשִׁחְסִתְכֵּם אִינוּת
לְאִינוּת לִילֵה דְּרַעַק׃ לְאִינוּת
לְאִוְרִייתָהּ אִינוּ אֵלֵּל יוֹם מִיתָה
לְעִבִּי (מִשְׁס ה) וְאִחְרִיָּהּ כִּיֹּם מֵר׃
לֵאֵל מִרִּירוֹת אֵל יוֹם אַחֵד:
מִתְנִי׃ הִיָּה מַעֲלֵה אֵל הַכֶּסֶף וּמֵת.
דְּמֵר: דְּהִיָּה יִנְתִּי בְּכִינִי יֵאֵל לֵן
לְאִינוּת

[illegible]

אָהַם קײם הָאָשֶׁם וּקְרִיבֹתָיו בְּנֵי יִדְדֵהוּ.
 קִנְטֶנְטֵינֵהוּ לִיהוּרִיץ לְהַחזִיר הָאָשֶׁם
 דֶּשֶׁלָה כְּדֵין עֲשׂוּד בְּנֵי יִהוּרִיץ דְּקֻבּוֹל
 מִמֶּנּוּ אָשֶׁם אָשֶׁם מִמֶּנּוּ כֶסֶף וְלִדְעִיָה לִיכֹא
 לְמַלְמֶקֶם מִיֵּד דְּצִמְשֶׁמֶר יִדְדֵהוּ קִבְלִי
 יוֹר יִהוּדָה פִּלְגִי בְּצִירִיתָא בְּגִמְרָא^א
 וְהַמְתִּיעִין מוֹדֵעַ: נָתַן דְּקֶרֶן. לֵבֵשׁ
 הַחֹמֶשׁ מַעֲבָד מִלְהַקְרִיב אֶת
 הָאָשֶׁם אֵם לֹא נָתַן עֲדִיין וְלַצִּיּוֹף
 מִתּוֹן^ב: גְּבוֹ' אוֹ אִינֵי אֱלֹהִים זֶה
 אֱלֹהִים וּמוֹשָׁד זֶה קֶרֶן: וְלִבְנֵי
 דֶּה אֲבֹתָא. דֶּה אֲמֵנָה נִפְשָׁן מְרוּוִיָּה אֶרְמֵר
 מִפּוֹק לִי מִינָה לְאַפּוֹקִי מִרְבֵּעַ
 דְּאֶשֶׁר רַחֲמָנָא לֶקְרֵן
 אֵשׁ אֵשׁ אֵשׁ צֶלִילָה דְּכַתִּיב
 (יִקְרָא י') צִיּוֹם לִמּוֹת^א וְלִינֵי צֶלִילָה
 אֶלֶף קֶרֶן כִּי: כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר מִלְּבַד
 אֱלֹהִים הַכְּפוּרִים הֵי אוֹמֵר אֲשֶׁם. דְּרִישָׁא
 יִמְיָא אֲדִרְבֵּה חֹמֶשׁ מַעֲבָד דְּאֶשֶׁם קֶרֶן
 שְׁצִמְשֶׁמֶר וּמוֹסִיף מִשְׁלֵו עוֹד לְהַשְׁלִים:

לה"ע"ש. אבל הרשב"א והר"ן לשטמיהו דסברי דשטרות לאו בני גוביינא, אך דעת הרא"ש והטור והש"ע בסימן ס (ס"א) דסברי דשטרות משמענדי באגב, אלמא דבני שעבוד נינהו הדרא קושיא לדוכמיה⁹². ונש"ך סימן קא (סק"ג) כתב דנהי דבית דין מגבין שטרות לא עדיף ממכירת שטרות הנע"ד גופיה, ואם כן אי לאו דר' נתן כי היכא דמוכר שטר חוב נאמן לומר אלמנה או פרוע צמגו דמחיל, היא הדין בגוביינא דבית דין. אבל השתא מדר' נתן הוה ליה מלוה ראשון צעל דין דשני וכדאימא פרק האשה שנפלו, ואין צריך לצא צכח הלוה שלו הלכך לאי כל כמיני לומר אלמנה ע"ש.

אמנם דברי הש"ך יתכן האידנא דמטלטלי לא משמענדי, ואם מכר אי נתן אינו טורף מן הלוקח, ואם כן אם יאמר אלמנה או ימחול אינו יכול לטרוף מן הלוה כיון דכבר מחל לו, וחובות אינו אלא מטלטלי וכדאמרין פרק כל שעה דליהוי יתומים שקנו קרקע בחובת אביהם. אבל לדינא דאורייתא דאין חילוק בין קרקע למטלטלין ולמאן דאמר שעבודא דאורייתא טורף נמי ממטלטלי שמכר וכמ"ש הרשב"א סוף קידושין ועיין מ"ש בסימן לט ס"ק א', ואם כן כיון דהחוב נשעבד למלוה אי אזיל ליה ומחיל הרי זה טורף כמי שטורף מן המטלטלין המשיעבדים⁹³, וממילא לא מצי טעין אלמנה כיון דחב לאחריני. ואם כן אכתי חיקשי קרא למה כיון דמן המורה טורף מן המטלטלין שמכר. ו**לכאורה** אפשר לישב דאי לאו קרא והיה המלוה בא בחורט שעבוד, לא היה לו שעבוד אלא בשעבוד נכסי ולא בשעבוד גופו, כמו דאינו נמכר לשטת ר"ת, וכן למ"ד מכירת שטרות לאו דאורייתא גם השעבוד שטרות לאו דאורייתא, וא"כ ודאי קרא בעי, ואפי' לשי' ר"ת, כיון דשעבוד גופו אינו משועבד היה יכול למחיל כמו צמכירה. וליתיה, דע"כ לא אמרינן מכירת שטרות לאו דאורייתא, אלא משום דהוא אינו צרשמו

והניח יתומים קטנים דהוי כמו חפס מחיים, ואם גובין מטלטלין מזכר נש"ס סוף כתובות דאינו חוזר יגובה, משום דמטלטלי דיתמי לא משמענדי. והא כיון דהוי כמו חפס מחיים, אם כן מטלטלי דיתמי נמי משמענדי והעחקנו קושיא זו בסק"ד ע"ש. ולפמ"ש ינחא דודאי כיון דזה גובה וזה גובה לא הוי חפס מחיים, אלא כיון דמכח שעבודא דר' נתן כל כח הלוה שייך למלוה שלו, ואם כן כבר זכה צמה שתחת ידו מחיים מכח שעבודא דר' נתן, מיהו הני מילי בקרקע דשייך ביה שעבודא דר' נתן וזכה צו מחיים מש"ה אפילו מיתומים קטנים גובה כיון דכבר זכה מחיים ע"י שעבודא דר' נתן, אבל במטלטליס דלא שייך שעבודא דר' נתן וכמ"ש חוס' פרק כל שעה, ואינו בא אלא לגבות בחורט שעבוד, וכיון שמת מטלטלי דיתמי לבעל חוב לא משעבדי, כיון דלא זכה מחיים, דאע"ג דהיה חייב לו גם כן לא הוי חפיסה כיון דזה גובה וזה גובה אלא בקרקע דמכח דר' נתן זכה בחובו ממס והוא הדין לענין ציונית וציונית דחשיב ליה חפיסה מחיים משום דבקרקה שייך דר' נתן וזכה צו מחיים ע"י שעבודא דר' נתן, דכל החוב שייך למלוה והוא נכון ודוק.

פו א) ראובן שטסה מנה. והוא מדר' נתן ויליף לה מדכתיב ונתן לאשר אשם לו, לאשר גזלו לאשר הלוה לא נאמר אלא לאשר אשם לו, והיינו למי שהקדן שלו. וצריך לדעת קרא למה, וכי לא ידעינן דכל אשר יש ללוה הן צבית הן צבדה הכל משועבד למלוה, ואם כן כשיגיע זמן פרעון ודאי טורף המלוה. וכבר האריך צוה הרשב"א בחי' סוף קידושין, והעלה מזה דשטרות לאו בני גוביינא דמילי נינהו ומילי לא משמענדי. וכ"כ הר"ן כתובות (יט, א) וז"ל: ואי תימא בלא ר' נתן נמי כשיצטענו המלוה צב"ד למה לא יגבו לו חוב זה כשם שמגבין שאר נכסיו. י"ל דשטרות לאו בני גוביינא נינהו שאין גופן ממון, וכל שאין גופן ממון אין צ"ד מגבין לו ומהכא שמעינן

פיתוחי חותם

החוב, ונראה דכונת רבנו דהגדר מה שמלוה טורף ממה שמכר המלוה הוא משום דלגבי השעבוד (הזכות גביה) לגבי זה לא של הלוקח מעולם דלגבי זה אין הלוה בעלים למכור וא"כ ה"ה במחילה עד כמה שמשועבד החוב להמלוה אינו בעלים למחול על החוב כמו שאינו יכול למכור ודוק. ועפ"י מבואר מש"כ רבנו בסמוך דלר"ת דשיעבוד הגוף אינו יכול למכור יכול למחול והק' בהגהות קה"י הרי כתב כאן רבנו דגם לאחר מחילה יכול המלוה לגבות עי"ש. ולפי"ד לק"מ דלר"ת דשיעבוד הגוף אינו משועבד יכול למחול לגמרי את שיעבוד הגוף דזה אינו משועבד כלל וממילא פקע השיעבוד נכסים דאם אין לזה אין ערב וכונת רבנו כאן הוא רק דאם זה משועבד ל"מ מחילה כמו שא"י למכור ודוק.

גובה ממשועבדים כ"ז הוא לגבי הלוקח שיכול לטרוף השדה דמכירה קלא אית ליה אבל אם לא פרע הלוקח אינו יכול המוכר לטרוף ממשעבדי של הלוקח דהא דלא פרע ל"ל קלא, אבל להמבי"ט שהובא בש"ך שס"ל דגם אם לא פרע הלוקח טורף המוכר ממשועבדים, א"כ גם בלא שט"ח איכא שעדר"נ כיון דטורף ממשעבדי הו"ל כמלוה בשטר וצ"ע.

⁹³ והנה בפשוטות לק"מ דאף דס"ל להרא"ש דבני שיעבוד נינהו, מ"מ צריך קודם לעשות גוביינא בהשטרות ונעשה הבע"ח ואז יוכל לגבות המלוה אבל מדינא דר"נ גובה תיכף מהלוה (זכרון שמואל סי' נ"א ועי"ש מש"כ בזה).

⁹⁴ בהגהות קה"י תמה דהרי מחילה הוא רק סילוק ולא הקנאה ואין יוכל לטרוף מהלוה אחר מחילה הרי כבר פקע

דאקני לא מהני, דשעבוד וקנין שוין מן התורה דלא מהני וכמ"ש בסימן ס (ס"ה), ואם כן מתורת שעבוד לא הוי מהני, אבל בשעבוד דר' נתן מהני אפילו החוב אחר הלואה וכמ"ש בסימן פה ס"ה ועמ"ש לקמן ס"ט.⁹⁷

ועוד נראה והוא העיקר אללו דאלו הוי צמרת שעבוד לא הוי אלא כמו שאר נכסים המשועבדים דמצי הלואה לסלוקי צווי ומכאן ולהבא הוא גובה, אבל צמרת שעבוד דר' נתן הרי הוא כאלו המלוה של הלואה הוא הלואה לו והמלוה הראשון יכול למכור דשלו ממש⁹⁸, ואע"ג דצין מלוה לא מהני וכדאמרין פרק כל שעה (פסחים לא, א) דמכאן ולהבא הוא גובה היינו היבא דבא צמרת שעבוד, אבל בשעבוד דר' נתן התורה אמרה ונתן לאשר אשם לו והוא המלוה האמיתי ואפילו רוצה הלואה לסלוקי צווי אינו יכול דהוא המלוה האמיתי⁹⁹ וכמ"ש בסימן פה ס"ה וסעד לדברינו מדברי הש"ך ס"ק יח ע"ש ואם כן ודאי איבא נפקותא טובא דאם היה צמרת שעבוד הוי מצי לסלוקי צווי ולא היה יכול למכור וצדד' נתן שלו ממש ואימיה צמירה ואינו יכול לסלקו צווי¹⁰⁰.

ונראה דהא דכתבה התורה צמרת נשא והשיב את אשמו צמרתו וחמישמו יוסף עליו ונתן לאשר אשם לו, דהיינו אם כחש בפקדון או צמרתו יד והשיב את אשמו צמרתו וגם חמישמו יוסף ונתן הקרן והחומש למי שהקדן שלו, דכפירמו אל המלוה האמיתי ואם כן החומש יותן לו, וזה שמועבד אינו אלא כמו צא בהרשאה וכהיהא דאמרין בפרק הגחל (ב"ק קח, ב) מצעו שומר והודה דשומר במקום צעלים אם צלמת נשבע ע"ש. ומה מוכח דגוף החוב שייך לו, דאי אינו אלא שעבוד ומכאן ולהבא הוא גובה, אם כן אם חובו אינו אלא מנה וזה כופר צמנה ומוסיף חומש מה לו לחומש דצדד' אלא משום דהתורה אמרה דכל החוב למלוה ואם כן כפירת ממון ידידה הוא ומשום הכי חמישמו יוסף ונתן לאשר אשם לו, ולא חייבא דהחוב עלה

ואין לו כח למכור, אבל להשתעבד גם דבר שאינו צמרתו משועבד וכמ"ש הרא"ש בתשובה כלל עה (סימן ג) וז"ל: דשטרות משועבדי צאגב, דמצינו צמקום אחר חילוק בין מכירה לשעבוד, דיותר צקל אדם משעבד ממה שמוכרם, דקי"ל דאקני מועיל ומשעבד נכסים שעתיד לקנות ואינו יכול למכור נכסים שעתיד לקנות ע"ש. ואם כן למאן דאמר שטרות משעבדי, מן התורה משעבדי¹⁰¹, ואפילו למ"ד מכירת שטרות לאו דאורייתא, היינו משום דהוי דבר שאינו צמרתו, אבל שעבוד חל אפילו בדבר שאינו צמרתו¹⁰², ואפילו לפי מ"ש בסימן ס דהא דאקני משעבד היינו מדרבנן אבל מדאורייתא אין לחלק בין מכירה לשעבוד ע"ש (ס"ק ה). היינו היבא דבא צמרת שעבוד דנכסים שקנה אחר הלואה מן התורה לא משעבדי וכמ"ש בסימן קיב ס"ה ואינו אלא מכח שעבודו ששעבד בפירוש, ומן התורה כשם שאין יכול למכור נכסים שיקנה, כן אינו יכול לשעבד נכסים שיקנה. אבל היבא שאינו צא בשעבודו אלא בשעבוד ששעבדו לו תורה דהא שעבודא דאורייתא, ואם כן חל השעבוד על דבר שאינו צמרתו כמו בדבר שצמרתו כיון דשלו הוא, וכמו דירש יורשה צירשה דממילא, כן משעבדי למאן דאמר שעבודא דאורייתא אפילו דבר שאינו צמרתו כל שהוא שלו. ואם כן שעבוד גופו שיש לו נמי משעבד למלוה אפילו לשטת ר"ת דאינו נמכר משום דהוי דבר שאין צו ממש, היינו הוא אינו יכול למכור, אבל שעבוד דממילא דאינו צא מכחו הרי הוא משעבד כמו שיכול לשעבד עצמו בשעבוד הגוף אע"ג דאין צו ממש, כן ה"נ משועבד לזה כיון דשעבודא דאורייתא וזה ברור ודוק.

ל"ב נראה דקרא צעי היבא שהחוב נעשה אחר הלואה ומן התורה לא משעבד אלא נכסים שהיו לו בשעת הלואה, וכמ"ש בסימן קיב (ס"ה) דלא אמרין נכסיה דבר אינא אינון ערבון אלא צמרתם נכסים שהיו צעת הלואה, ואפילו כתב לו

פיתוחי חותם

שיעבודא דר"ג אבל לרבנן יוכל לומר לה את לאו בעלת דברים ידידי את עיי"ש ולפ"ד רבנו קשה דגם בלאו דינא דר"ג הרי יכולה לגבות ממנו מצד שיעבוד נכסים (ובכתובה ל"ש דאקני דכל האישות מחייב כתובה ואיבא שיעבוד נכסים).⁹⁸ היינו דיכול למכור את החוב שחייבים ללוה שלו דהחוב הוא שלו ממש ולא רק מצד שיעבוד.⁹⁹ עיין בקה"י פסחים (סי' כ"ג) שהק' מתשו' הרא"ש הובא בשו"ע סי' פ"ו (ס"ה), דהיא דשייך דינא דר"ג וקדם השלישי ופרע לשני, חייב לשלם לראשון, ומבואר בתשו' הרא"ש דהטעם משום דהוי מזיק שעבודו של חבירו עיי"ש ואס"ד שהוא מחויב עיקר חיוב הגוף רק לשלם לראובן וכמ"ש רבנו, א"כ הא בפשוטו מחויב הוא לראשון ולא מפטר כלל בזה שנתן מעות לאיניש אחרתא שאינו שייך לחוב זה אע"כ חיובו הוא לשני ורק שמדינא דר"ג מחויב זה ליתן מה שמחויב לשני לבע"ח של השני ומשו"ה כשעב"פ פרע לשני נפקע חיובו אלא דמחויב לשלם לראשון מדין מזיק שעבודו של חבירו והקצוה"ח דבריו סובבים על ש"י הרא"ש שסובר שטרות בני גובינא וצ"ע. עיי"ש.

¹⁰⁰ והדברים צע"ג למה צריך לזה העילה על הדעת דהלואה לא יכול לסלקו צווי כיון דהוא החייב אף דהשני נשתעבד להמפקיד הראשון מכל מקום כיון דהיסוד הזכות הוא בשביל שהלואה או המפקיד חייב לראשון אף אם נאמר דזכה בגוף

⁹⁶ עיין בר"ן כתובות שכו' להדיא כדברי רבנו דע"י גביית ב"ד ל"מ מחילה ועפ"י מיושב היטב קו' הגרעק"א בכתובות (דף י"ט) על הר"ן שם ועיי"ש בקהילות יעקב.

⁹⁸ והא דמבואר בכתובות י"ט דלרבנן נאמן לומר שטר אמנה הוא כתב החזו"א ב"ק סי' ט"ו ס"ק ב' דזה לאחר שתקנו חז"ל דמטלטלין לא משעבדי ה"ה דחוב אינו משעבד וכוונת רבנו בדעת הרא"ש הוא רק מדאורייתא דגם מטלטלין משעבד ועיי"ש בחזו"א שהוכיח דגם הרא"ש כוננו רק דמדרבנן משעבד דלא כרבנו.

⁹⁷ וקשה מסוגיא דקידושין (טו, א) דאמרין ות"ק בעלמא נמי לא ס"ל כר"ג, ולא אצטריך למעוטי, ולפ"ד הקצוה"ח הא אכתי אצטריך לו ולא לבע"ח דגם בלאו דינא דר"ג מגבים משיעבוד נכסים, ונימא דגלי קרא דחוב הענקה אינו משעבד, וכן ק' גם למה שתי הקצוה"ח דקרא אצטריך להיבא שהחוב נעשה אחר הלואה וג"כ ק' מסוגיין, (וכן הקשה החזו"א הובא בהערה הקודמת), ולפ"מ שנתבאר לעיל א"ש ברוחא דבהענקה כיון דלא הוי חוב ממון ודאי דלא שייך למייתי עלה מדין שיעבוד נכסים ורק מדינא דר"ג קאחינן עלה וכיון דלא ס"ל כר"ג ממילא דכל גוני אינו גובה. (זכרון שמואל סי' נ"א להגר"ש רוזבסקי ז"ל). ועיין כתובות (פא, ב) הרי שהיה נושה באחיו מנה ומת לא יאמר הואיל ואני יורש החזקתי וכו' ובגמ' מבואר דאזיל כמ"ד דאית ליה

כמו הקרן והחומש, אלא החוב לא היה רק כנגד הקרן ואפי' הכי החומש יומן לו דהחוב ידיה ולדידיה הוא דכפר על ידי תביעתו של זה. וזה יראה לי בדברי רש"י פ"ג דכחוצות (יט, א) ו"ל: ונתן לאשר אשם לו ולא כתב לאשר הלוהו אלא לאשר אשם

שלו ואשם היינו קרן כדאמרין בהגזל (ב"ק קי, א) מי שהקרן שלו עכ"ל. והיינו למי שהקרן יומן החומש, דהכי כתב קרא והשיב את אשמו בראשו וחמישמו יוסף עליו ונתן לאשר אשם לו, היינו שימן הקרן גם החומש למי שהקרן שלו אפילו אינו עולה כנגד קרן וחומש. ואם כן מוכח דחובו של לוי דידיה דמלוה הוא לגמרי, דאי בחורח שעבוד אין לו אלא מכאן ולהבא ואין לו בחומש, ומש"ה ניחא דכתבה החורה דינא דשעבודא

דר' נתן גבי כחש צעמיחו וכמ"ש, והוא נכון ודו"ק.

ב) בד"א שאין לשמעון נכסים. והוא דעת הרבה פוסקים, אבל מוהרש"ל פ"ד דצ"ק סימן יט כתב דשעבודא דר' נתן אפילו אינו נכסי ליה נכסי וז"ל: וכן נראה מאחר דעיקר דינא דר' נתן לאו מסבירא קאמי אלא מקרא ושעבודא דאורייתא אינו ליה גביה אס כן אין חילוק בין אינו נכסי בין ליה נכסי אבל מכל מקום אין הבית דין מחוייבים להודקק לו לעשות דין עם לוי מאחר שיש לשמעון נכסים וכו', אבל מכל מקום אס חפס מלוי בעבור חוב שיש לו על שמעון, אפילו אינו ליה נכסי לא מפקינן מיניה, ונפקא מיניה שאם אותו החוב הוא בשטר אף שיש לשמעון נכסים לא יוכל למחול ללוי שכל נכסיו משועבדים לצעל חוב עד שישלם לו עכ"ל. ועיין ש"ך (סק"ה) האריך בזה ודעתו כדעת מוהרש"ל דשעבודא דר' נתן אפילו אינו ליה נכסי, אלא דאס מוחל חו אין המלוה מפקי מיניה, משום דכל דאיכא פסידא ללוה כגון ששמעון הרויח לו הזמן או מחל לו, דלאו אין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין אפילו הן זיבורית מפני חיקון העולם. אבל היכא דליכא פסידא לשמעון או נריך לשלם לראובן אפילו אינו ליה לשמעון נכסי. ונפק"מ דאס [יש] לשמעון זיבורית וללוי זיבורית ולוי רוצה לשלם, גובה ראובן הצינונית, אי נמי היכא דליח ליה לשמעון אלא קרקע וללוי יש לו מטלטלין או מעות ורוצה לשלם, דגובה ראובן המטלטלין דלא אמרינן כיון שראובן הלוה לשמעון יהיה הוא צעל דין של שמעון ולא

יגבה אלא קרקע זיבורית, אלא כי היכי דמשמעוד לוי לשמעון הכא נמי משמעוד לראובן מדר' נתן ולא מצי למימר לאו צעל דברים ידי אס ע"ש באורן.

ולענ"ד נראה כדברי מוהרש"ל דמ"ש צ"ך דהיכא דאיכא פסידא יכול הוא למחול משום דאין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין. הנה לפי מ"ש צסק"ל ונסימן פה בק"ה דשעבודא דר' נתן אינו כמו שאר שעבוד נכסי, דגוף החוב של הלוה הוא ואין למלוה זהם אלא שעבוד, אבל דר' נתן אינו כן אלא גוף החוב הוא של המלוה ואפילו צווי לא מצי סלקי ע"ש. א"כ אין זה דומה להא דאין נפרעין מנכסים משועבדים במקום שיש נכסים בני חורין, דהתם גוף הנכסים של הלוה, אבל אס מכר דבר שאינו שלו ודאי אין במכירה זו כלום, ואפילו רוצה הגזלן או הלוקח לסלקו צווי מצי אמר אגא דידי בעינא ואס כן הכא נמי כיון דגוף החוב אינו שלו אלא של המלוה אין לו כח למחול וכאחר הוא לגבי חוב זה.

ב) במה דברים אמורים בשאין לשמעון נכסים ליפרע ממנו שסידרו לו בית דין והשביעוהו ולא מצאו לו אלא חוב זה נאע"פ

אמנם מדברי הרמב"ם פ"ג מהל' מלוה ה"ו שכתב גבי אמנה או פרוע דאס אין לשמעון נכסים והודה לו שמעון אין משגיחין על הודאחו ומשמע דאס אינו ליה נכסי שפיר מצי מחיל, כבר כתב בלחם משנה שם דמחילה לא מהני אפילו אינו ליה נכסי, אלא באמנה נאמן הוא כיון דלא חב לאחריני י"י. וב"ש"ש הש"ך שאס יש לשמעון זיבורית וללוי זיבורית גובה ראובן הצינונית מלוי ולא מצי אמר לאו צעל דבר ידי אס, לא נהירא לפענ"ד, דודאי בכהאי גוונא לא גבי ראובן הצינונית וראה מהא דאמרין סוף כחוצות (קי, א) גבי שנים שהוציאו שטר חוב זה על זה דרז נחמן סבר זה גובה זה גובה ורז ששט סבירא ליה הפוכי מטרמי למה, ומוקמינן פלוגתניהו היכא דלחד אינו ליה עידית וצינונית ולחד זיבורית, דר' נחמן סבר בשלו הן שמין ורז ששט סבירא ליה בשל עולם הן שמין, ואי נימא דראובן גובה הצינונית, אס כן לר' נחמן אמאי זה גובה זה גובה, יאמר אלו היה חייב לך אחר והיה לו זיבורית הייתי גובה ממנו מכא דר' נתן ואני צעל דבר לא אס, השחא דאני הוא החייב משמעודנא לדידי מדר' נתן דמה לי אני מה לי אחר. אלא ודאי דכהאי גוונא לא שייך

פיתוחי חותם

שיאמר לאו בעל דברים ידידי את אף דוכה בחיוב של השני גם כן בגוף החיוב מטעם שדר"נ מכל מקום אם מסלק חובו אף בע"כ נתבטל זכותו וקנינו שיש לו על השני הן בהלוואה הן בפקדון, ודברי קצוה"ח שם (ס"ק א) וגם בזה הם תמוהין למאד. (אמרי בינה דיני טו"י כ"ו, ועיין עוד בחו"מ ב"ק סימן טו ס"ק כ מש"כ בזה).

101 צ"ע דלפמש"כ רבנו דבשעדר"נ עיקר החוב הוא של המלוה א"כ נמצא דהלוה (האמצעי) אינו בע"ד כלל ואפילו אית ליה נכסים אינו יכול להודות דאין זה חוב שלו, וצ"ע.